

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 6. sept. 1975

Nr. 68 (4058)

17. aastakäik

Kongressimehe aktsioon:

Vene ei tohi neelata Balti rahvaid

WASHINGTON (VES) – Republikanist Esinduskoja luge Kaliforniast Alphonzo Bell esitas 25. augustil seoses balti rahvusrühmade Kongressiaktisiooniga resolutsiooni, milles nõuab võraste vägede väljavõtmist Balti riikidest ja vabade valimiste korraldamist UN-i järelevalvel, et balti rahvad võiksid ise määrata oma saatust ja riiklikku korda. Esitades resolutsiooni (House Concurrent Resolution 368) ütles A. Bell: "Ühendriigid ei või lasta nõukogudel neelata 6 miljonit eestlast, lätlast ja leedulast." A. Bell ütleb resolutsioonis, et kui Nõukogud ootavad Helsingi dokumendi respektiivimist, siis nad peavad eelkõige ise selle klausleid respektiivima. Dokumendis peatükk 8 kõneleb kokkuleppel, mille järele kõik rahvad võivad ise oma saatust määrata. "Kuuks miljonit inimest Leedus, Lätis ja Eestis on võidelnud enesemääramise õiguse eest üle 30 aasta," ütles A. Bell.

Ta jätkab: "Kui venelased toimusid tüüpiliselt ausate kavatsustega, kui nad alla kirjutasid Helsingi dokumen-

dile, siis nad ei peaks avaldama opositsiooni sellelaadisele ettepanekule.

Resolutsioon 368 on täiesti

kooskõlas Helsingi kokkuleppega. See annaks kolmele Balti rahvale võimaluse vali-

Järg lk. 11

Baltimore tutvub eestlastega

Eesti Päevade linna Baltimores esinesid eesti koor ja võimlejad tuhandetele. Paremalt Baltimore linnaape Schaefer käis tsüklikuul eestlastega tutvumas ja kõnelemas (paremal). (VES-foto Kikk).

BALTIMORE (EPL) – 1976 aasta Eesti Päevade ülemaailmses ulatuses, Esto-76, toimuvad USA pealinna naaberlinnas Baltimores.

Baltimore on juba tradit-

sioonikohaselt pühendanud tähelepanu etnilistele gruppidele, korraldades südalinnas nende orifestivale. Selle aasta festivali korraldab Baltimore Eesti Selts, südamik-

ESTO-76 korraldamisel, ja pööras asja õnnestumisele erilist tähelepanu teadmises, et siin on mängus esimene suurem kontakt eestlaste ja avalikkuse vahel.

Teatavasti on Esto-76 võetud linna USA 200 aasta juubeli programmi ja linnavalitsus annab üritusele oma toetuse ja õnnistuse. Nüüd oligi linnaape Wm. D. Schaefer

isiklikult kohal, andes festivali avades eesti seltsi esimehele üle vastava proklamatsiooni ning tutvudes hiljem eestlastega.

HUMAANSUST ei tulnud Eestisse KA HELSINGIST

Teatavasti on turism Eestisse lubatud ainult Tallinna. Vene suursaatkond Stockholmis ei anna viisumeid, mis kehtiksid väljaspool Eesti pealinna. "Vastava loa saate kohapeal," üteldakse nendele, kes end alandavad viisa küsimiseni. Kohapeal aga selgub, et suurem osa Eestist on niivõrd suletud, et sinna ei saa sõita isegi Inturisti ja KGB-meeste seltskonnas.

Tallinnas on lube otsustavas asutuses kogu suve olnud sadad läänest tulnud inimestest, kes tahaksid külastada sugulasi ja sünnikohta, sageli ka omaste handasid. Enamike juhitud on vastus "Njet" ja asi ei ole paranenud ka pärast Helsingi dokumendi allakirjutamist, kus kõneldi humanitaarsusest ja piiride avami-

sest. Turist võib pääseda üle N. Liidu piiri, kuid seespool on paljud uued ülepeasumad piirid.

Sanbas seisnute jutustuse järele hoidub asutus kohesest eitava vastuse andmisest. Jäetakse mulje, et asja kaalutakse. Väliskülastamine peab mitu päeva järjest tagasi tulema, iga kord ootama, et siis

kuulda, et ta peab veel kord tulema. Ja lõpuks öeldakse ära.

Küsitajate sabaas jutustused, et üks läänest vanaema surivõõrle rutanud inimene ei pääsenud vanaema juurde, sest surivõõrle asus Tüüril. Vastus oli eita, mingit külastust Tüürile. "Siduge mu silmad

Järg lk. 11

Ärahüppaja paljastab spioonivõrgu

Norras hüppas ära Rumeenia suursaatkonna kolmas sekretär Virgil Tripanut, kes tunnistas Oslo-politsei, et ta saatkonnas on kolm aastat tegeleud spionaazhiülesannetega. Ta andis norra võimudele andmeid idaspioonide kohta Skandinaavias, mh. ka Rootsis. Sageli esinevad need teadlastena ja teaduslike uurijatena. Rootsis on spionaazhi peamiselt olnud suunatud petrokeemilise tööstuse vastu, kommenteerib rootsi julgeolekupiiride.

Oslos vangistati paljastustega ühenduses Trondheimi tehnikakooli juures teaduslik stipendiaat dr. Tõnis Petri, keda süüdistatakse Norra riikliku julgeoleku ohustamises. Tipanut on jutustanud, et rumeenia spionaazhiorgani-

satsioon kannab nimetust DIE ja selle agendid on palgatatud saatkondadesse välismaal.

Ärahüppaja paljastuste tõttu lahkus üks spiooni kiresti Norrast enne kui julgeolekuvõimud teda suutsid tabada.

Järg lk. 11

EPL

Laupäeval, 6. sept. 1975

Rahuidu

Maailmal on põhjust olnud murelik silma hoidmiseks Vahemere piirkonnal, kust värskest on mees Egiptuse nurjunud välksõjale. Iisraeli vastu järgnenud halvav õlboikott, mis veel tänaseni mõjutab kogu maailma, mis majanduslikult sattus välja oma eluritmist ja tasakaalust.

Vahemere piirkond on samal ajal ida ja lääne võimuvõitluse areeniks, kus mitte ainult USA ja vene laevastikud ei ole segatud, vaid ka mõlema poole huvid piirkonda domineerida — N. Liit teadmises, et lõunahaaradega on võimalik Euroopa demokraatlikku osa oma embusse haarata, USA soovis sellist arengut ära hoida, sest "püüdnud" Euroopa ohustaks otse ka Ameerika mandrit. Nüükgude püüdlused sillapea kindlustamiseks Lääne-Euroopa kontinendil on teatavasti nüüd ulatunud Portugalini.

Selle situatsioonis on ülitähtis vaos hoida arengut Vahemere idaosas, kus araablaste ja juutide vahekorrad on olnud pikki aastaid püsivalt rühkides, mis igal hetkel võib taas plahkavaks ja maailmalülekajaks süüdata. Selle ohu taustal on olnud loomulikud USA välisministri ponnistused Iisraeli ja Egiptuse vahelkordade normaliseerimiseks, kuna just Egiptus on araabia maailma võtmeks tugevaima sõjaväelise jõuna piirkonnas.

Kui nüüd teade tuleb Kissingeri pingutuste positiivsetest tulemustest, siis peab seda vaatama selle rahutuse tunde taustal, mida rahvuslitslik Egiptuse president Sadat ühe elab oma pealesunnitud "sõpruses" venelastega. Kairois olakse teadlikud, et Moskva "armastus" araablaste vastu tugineb egoistlikele imperiaalistlikele ambitsioonidele ja et nende ambitsioonide täitumisel — Vahemere langemisel vene mõjuvõimkonda — ei saa enam kaua eksisteerida praegused rahvuslitslikud araabia riikide režiimid.

Sin on põhjus, miks president Sadat vahepeal äkki koju kihutas kõik vene sõjalisel nõuandjad ja kui ta siis hiljem oma otust pehmendas, siis samal ajal kätt ulatas abitsialistid läände USA suunas, keda propagandaa on maalnud peavastaseks. Nii sai vaenlasest Kissingerist Sadat sõber "armas Henry" ja avenes võimalus väljapääsuteede otsimiseks. Ei saa unustada, et Egiptus on end venelaste juures tohutu ülevõitlusest ja vähemalt senini ei ole Egiptuse pärast boikotti läinud õlisõjaid: mõeldudki majanduslikult abistada pankroti lävel seisvat Sadatit, seda enam, et osa araabia riike, kus vene mõju on olnud edukam, süüdistavad Egiptust "reetmises".

See süüdistus seob tugevasti käsit-jalust Sadatit ja kuigi tema maale oleks hädasti vaja rahu- ja konsolideemise perioodi juba ainult sisepoliitiliselt, siis ometi ei saa ta laskuda otseläbirääkimistesse surma-vaenlaseks kuulutatud Iisraeliga, mida araablaste üksmeeles on tumistanud riigiks ilma eksistentsi õigusega, riigiks, mis tuleb likvideerida.

Nii toimuski preliminaarse kokkuleppe sõlmimine n.n. pendelvaheandusega ja nii, et pooled üldse ei saanud kokku.

See rõhub ametliku sõjaväehorra kestmist poolte vahel. Ka pärast kokkulepet, milles mh. egiptlaste lubavad mitte enam tarvitada sõjalist vägivaldat tülitsumuste lahendamisel Iisraeliga. Kui palju see lubadus väärt on, näitab tulevik.

Kes keda ait vedas, kes võitis, kes kaotas? Kui vaadelda kokkulepet, siis on suurim "kaotaja" Iisrael, kes sõjas vallutatud aladest vabatahtlikult loovutab Egiptusele Sinai kõrbe, õiliallikad ja strateegiliselt olulised maekitsused Milla ja Gidi, mis on võtmeks olnud ligipääsude vanadele Iisraeli piiridele. Elektrooniline valve, mida mõlema poole soovil peavad teostama 200 USA tehnikud, kujuneb uueks valvepostiks nüüd eraldatavate sõjaliste jõudude vahel. Nagu öeldud, on Egiptuse poolne vastutatus seisnud peamiselt lubadustes. Seega väliselt on sõja kaotanud Egiptus õlikriisi vahendusel siiski sattunud olukorda, mis meenutab võidumehe oma.

Miks on aga Iisrael nõustunud nii suurte järeleandmistega? "Rahule tuleb oma Shannas anda," ütles sellemaapeaminister Rabin. Kui aga vaadata natuke kaugemale kokkuleppe tekstist, siis selgub, et Rabin ei teinud Sadatile järeleandmisi siiski päris vastutasuta. Nagu sageli Kissingeri diplomaatias, maksab USA ise suure osa sellest vastutasust, mida öieti Egiptus pidanud maksma. Christian Science Monitor kõneles otse selle "rahu ostmise", mis maksavat USA maksumaksjale 2–3 miljardit dollarit, peale selle on Kissinger lubanud loovutatud õilväljade eest Rabinile igal aastal kompensatsiooni 350 miljonit dollarit. Ajaleht enustab, et kui paari aasta pärast algavad uued läbirääkimised, siis tuleb mängu panna uusi miljardeid.

Ostmise või mitte, kuid ilmselt olid need miljardid, mida sõdadegea majanduskriisi sattuud Iisraeli nii hädasti vajab, Kissingeri vahendusest ainsakeseks pandiks. Kui tal need ei oleks olnud pakkuda, poleks tulinud ka kokkulepet.

Nagu Helsingi-konverentsi puhul, on Kissinger asju ajanud kongressiga läbi rääkimata. 200 tehniku lubamine Iisraeli ja Egiptuse vaheliseks elektronvalveks, on leidnud vastuseisu demokraatlikus kongressi enamuses, kus tuuakse välja Vietnami tehnilise abi kasvatamine sõjalisteks operatsioonideks. Võib siiski uskuda, et Ford lõppudelõpuks siiski saab oma tehnikud Kissingerile. On ju seekord tehnikute arv kindlalt piiratud poolte kokkuleppega ja nende arvu suurendamine et saa "vietnamiseerida".

Kokkulepe, kui see parafeerimisest jõuab tegeliku ratifitseerimiseni, on muidugi iduke rahu suimes, kuid ei garanteeri seda millegagi. Kommunistlikud venekulekad jõud naaberriikides võivad tekitada jooksvalt uusi situatsioone.

Tahaks vaid loota, et see "ostetud rahu" aitab kaasa venelaste mõju vähenemisele vähemalt suurimas Araabia riigis Egiptuses (kui Kissinger ka sinna on lubanud abi majanduskitskusest üle pääsemiseks). KLA

Egiptus on ülimalt rahul USA-kontrollide tulekuga

Egiptuse valitsusele lähedaiselvald ringkonnad märgivad pärast Sinai-lepingu parafeerimist, et president Sadatile on kõige tähtsam asjaolu, et USA on kohustunud tegutsema Lähis-Ida konfliktipiirkonnas otsestelt.

Seega pole USA enam ainuüksi vahendaja, vaid täielik osaline lepingus, mis näeb ette ameerika tehnilise personali tegevust radarijaamades.

Egiptusele tähendab see seda, et usalased enam ei toeta Iisraeli ühekülgiselt, vaid peavad arvestama ka Egiptusega. President Sadat arvestab, et USA "erapooletus" Lähis-Idas sunnib Iisraeli taanduma ka Golani piirkonnast

ning Jordani läänepoolset.

Samal ajal aga väldavad egiptlased, et USA tehnikute Sinaisse paigutamise idee pärines tegelikult Kairoist. Sellega tahtis Sadat purustada Iisraeli argumente mäekurde kohta, kuna Iisrael pidevalt toonitas, et neid oli tingimata vaja selleks, et avastada eventuaalseid egiptuse kallale tungi ettevalmistusi.

Miks mitte lahendada probleemi nii, et teie tegutses Iisraeli valvepostidena, olevat Sadat öelnud president Fordile.

Teated Iisraelist on aga vastupidise sisuga. Mõte paigutada ameerika tehnikud kontrollisooni olevat juba algusest peale

õlnud Iisraeli päritoluga ja seda lõpuks egiptlased ka aktsepteerisid, kuigi vastu tahtmist.

Uus Iisraeli taandumine tähendab aga Egiptusele seda, et see annab Sadati armeele paremaid võimalusi kaitseda Suesi kanalit ja kuna eeldused rahulikuks laevataimiseks kanalil on head, loodab Egiptus, et juba lähemas tulevikus käib liiklus täies skaalas. See omakorda tähendaks Egiptusele terehinnud välisvaluuta allikat ja reederitele otsemat ja odavamat teed Vahemerest India ookeani suunas või vastupidi.

Samuti loodab Egiptus, et suurem stabiilsus konfliktipiirkonnas meelitab Egiptusse tagasi välismaiseid investeeerijaid, kes senijani on pidanud Egiptust liiga riskantses objektiks.

Lõpuks tähendab rahulik olukord kanalitsoonis ka seda, et Egiptus saab taastada sõdades hävinud linnu, senijani on ülesehitamine olnud samahästi kui mõttetu, sest keegi ei võinud kunagi teada, mil uus vaenutegevus taas puhkeb ja kõik hävitab. (EPL/AUS).

Inimhangeldamine DDR-Bonni vahel valuutas-natuur

Lääne-Saksa nädalaleht Dr Spiegel kirjutab, et Rootsi suursaadik Bonnis, Sven Backlund, mängis tähtsat rolli vahendajana kui Liiduvaariik ostis DDR-ist inimesi. Tegemist oli tuhandete inimeste ostuga, kusjuures "täkihinna" oli kuni 40 000 D-marka. Alguses aga maksti inimesed kinni naturas, või ja kohviga. Alles hiljem kehtestati sularahasüsteem.

Der Spiegel väidab, et tegevus algas 1961, mil DDR ehitas berlilini müüri. Kuna nimetatud suursaadikud ja peale tema ooperilaulaj Carl Gustaf Swingellil olid DDR-iga head ühendused, tegutsesid nad vahendajana mõlema saksa riigi vahel. Backlund oli tol ajal Rootsi peakonsul berlilinis, Swingell tegutses ideeliselt, olles muuseum Lutherhjelpeni sheff.

Alguses vahetati välja ainuüksi spioone ja agente. selle tegevuse juures etendas tähtsast osa tuntud idasaksa advokaat Wolfgang Vogel.

Kui aga sotsiaaldemokraat Herbert Wehner nimetati üldsaksa küsimuste ministriks 1966, laienes tegevus tunduvalt, kirjutab Der Spiegel.

1974 oli inomkaubandus nii kaugel, et LääneSaksamaa ostis DDR-ist umbes 2000 isikut aastaks. (EPL/AUS).

Aerofloti piloot laskis end maha Atlandi kohal

Londoni Heathrow lennuväljal tekitas suurt segadust üks vene lennuliini Aerofloti pilootidest, kes sooritas enesetapu, lastes endale püstolist kuulki pähe. Vene reisilennuk oli teel New Yorgist Moskvasse 102 reisijaga pardal, neist suurem osa N. Liitu sõitvat ameerika turiste. Pool tundi enne vahemaandumist Londonis võitis lennuki kapten radioaktooni lennuväljaga, tellides sinna kiirabi auto. Pardal olevat juhtunud "õnnetus".

Kiirabi auto oli lennuki maandudes kohal ja pardale läksid politseiametnikud ja nõukogude saatkonnasindajad. Viimased seletasid politseinikele, et see, mis Aerofloti lennuki pardal on juhtunud, ei lähe inglastele korda vaid on venelaste "sisemine asi".

Vahepeal saadeti lennukist välja kõik USA turistik, keda Scotland Yard ametnikud küsitlesid lennujaamas. Keegi ei olnud märganud midagi erilist.

Peale selle polnud kellelgi almu surnud meeskonnaliikmet, kes sõidul New Yorgist Moskvasse ei olnud teenistuses.

Ta sõitis täiesti isoleeritult ja üksinda lennuki esimeses klassis. Politsei täheldas, et meeskonnaliikme pea oli sideleis, nähtavasti püüti enne maandumist tema elu päästa.

Pärast tunde kestnud läbirääkimisi inglise politseiametnike ja vene diplomaatilis personalil vahel otsustasid inglased, et asja on mõttetu edasi viia.

Peale selle väljastas Scotland Yard kommünike, milles nenditakse, et pole olemas mingid tõendeid, mis viitavad roimale. Ilma mingi kaht-kahluaset sooritas meeskonnaliige enesetapu. (EPL/AUS).

EESTI PÄEVALEHT

Eestikeelne Dagbladet

Peatoimetaja Juhana Kokla

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetaja ja tallus:

EESTI MAJAS Stockholm:

Wallingatan 52, 1 tr.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskilustas Jüri Aus

Aadr: Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eeskilustas, tel. 016/14 77 72

Telemispostigiro nr. 15 67 70-0

Kuulutussarvete postigiro 60 59 00-0

Eesti Päevaleht Förlägs AB,

Stockholm

Telemisshinnad:

Aasta kr. 157:—

Termin (4 kuud) kr. 68:—

Kuu kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLÄGS AB

Trükikö: Eeskilustas-Kurirrens

Tryckeri AB Eeskilustas 1975

Välkommen till
Stockholms Sparbanks
nya huvudkontor
på Hamngatan 31

Telefon: 08/140 140

Göteborgi Eesti Algkooli uusi õpilasi. Vasakult kolmas Kristian Kivilaid, kes tuli teise klassi, edasi Mihvi Rohtla, Veera Kaar, An-

nike Hell ja Andres Viir — kõik esimese klassi õpilased. Seisavad vasakult abielupaar Kivilaid, pr. Rohtla ja õpetaja Marie Suur.

Eestlaste kirju USA-protokollis

WASHINGTON (VES) — Riigi-trükkikojas trükituna ilmus ja on ka eraisikutele müüdiv Esindajatekoja Internatsionaalsete Poliitiliste ja Sõjalliste Küsimuste Alkomitee protokoll ülekuulamiste kohta seoses Euroopa julgeolekukonverentsiga Helsingis. 52 tiheda kirjaga leheküljel on sõnasõnalt ära

toodud välisministri asetäitja Euroopa küsimuste alal Arthur A. Hartmanni seletused ja temale Kongressi liikmete poolt esitatud küsimused.

Ametlikus väljaandes on ära trükitud ka Ühendatud Balti-Ameerika Komitee poolt koostatud ja kongressikomiteele esitatud nimestik kõigi kongressiliikmete kohta, kes olid n.n. Balti resolutsiooni esitajateks või sponsoriteks, peale sadakonna kongressimeeste ka kümne senaatorit. Hiljem teatavasti resolutsioonide esitajate arv tõusis kaugelt üle saja.

Järgneb rida artikleid ameerika ajalehtedest Balti riikide küsimuse kohta seoses Euroopa julgeolekukonverentsiga, nende hulgas 3 artiklit Bill Andersonilt ajalehes "Chicago Tribune".

Ühendatud Balti-Ameerika Komitee (esimees Mädo Kari), kes organiseeris protestikirjade ja telegrammide saatmist, esitas ka ülekuulamist toimetavale alikomiteele kaks kirja: selgitava protestikirja seoses Helsingi kokkutulekuga ja samuti Balti Foorumil Upsala kolledzhis vastu võetud resolutsiooni.

Teatavasti oli Mädo Kari, kes on E. Rahvuskomitee juhatuse liige ja esimehe alaline asemik UBA Komitees, käesoleval aastal selle esimees, protestaktisoonide organiseerimisel nii edukas, et protestitegramme Valgesse Majja saadeti eestlaste poolt sama palju kui lätlaste ja leedulaste poolt kokku.

Eesti organisatsioonide kirjaded on ametlikus väljaandes ära trükitud Baltimore Eesti Seltsi esimehe Heino Ederma (ERKÜ Esinduskogu liige), Connecticuti Eesti võitlejate Ühingu esimehe Endel Kooli ja Detroiti Balti Rahvaste Komitee esimehe Raimond Tralla ja sekretäri Kalle Eelnurme allkirjadega kirjad USA presidendile ja ülekuulamist toimetava alikomitee esimehele.

Ameerikast

Senati uurimiskomisjon tegi kindlaks, et enam kui 60 prots. lihasest, mis ostetud ja saadetud sõjaväeosadele USA-s, on alaväärustik: liha hulgas leidub karvu, metallitükke ja kärbsed, rasva on üle lubatud määra, mis et liha tuli tagasi saata.

Kohtuministeerium võttis otsuse, et riiklik julgeolekuasutus FBI peab nimestikku isikute kohta, keda riikliku julgeoleku mõttes peetakse ohtlikeks ja kes hädaolukorra tekkimisel, nättes sõja puhkemisel võidakse interneerida.

Rannakaitse valvelaev võttis Texase ranniku lähisel kinni Kuuba kalalaeva 9-liikmelise meeskonnaga, kes kala püüdis USA territooriumil. See on juba teine juhtum, et aresti alla pannakse Kuuba kalalaev.

Detroidist teatati, et augustikuus ehitatakse pool miljonit uut autot, mis on suurim arv kuu kohta 1972. aastast saadik. General Motors, Ford Company ja Chrysler kutusid tagasi töde kümme tuhat tööliset, kes olid varem kogu laastud.

Välisminister dr. Henry Kissinger ütles, et president Gerald R. Ford ei tee tagasisivalimise kampaanias USA välispoliitikat vaidluskohtadeks ja parteiliseks asjaks, sest välispoliitika on otseselt seotud riigi julgeolekuga, mis on mõlema partei eesmärk.

President Gerald R. Ford kaalus ühise juhi ja koordineerija määramist kõigile USA teadete kogumise asutistele eesotsas kesklureagentuuri CIA-ga. See "spionaaži tsaar" alluks otseselt presidendile.

Uueks tervishoiu, hariduse ja heaolu ministriks kohalt lahkunud Caspar Weinbergeri asemele nimetati president Gerald R. Fordi poolt dr. David Mathews. kes seni oli Alabama osariigi ülikooli president.

Kennedy protokoll kadunud

NEW YORK (VES) — Nädala-leht "Human Events" jutustab, et kirikuksla Chappaquiddick dokumendis on kohapealsest politseijaoskonnast läinud kaduma. Keegi ei tea, kuhu nad on jäänud. Mõnede arvates on paberid varastatud.

Sealse politseijaoskonna ülemaks tuli 1973. a. Jesse Oliver. Viimase teatel on jaoskonnast kõik olulised dokumendid Chappaquiddick õnnetuse kohta kadunud. On alles vaid üks raadiogramm, milles teatatakse õnnetusest Chappaquiddick sillal. Et õnnetuses oli osaline Ed. Kennedy, et tema autos Mary Jo uppus — sellest pole enam kuskil sõnagi. Kadunud on ka politsei ülekuulamisprotokollid ja mitmesugused muud dokumendid.

Pravda ja Kissingeri hoiatused

MOSKVA (VES) — Moskva kompartei ametlik häälekandja "Pravda" kutsus üles demonstreerima "massilist solidaarsust" Portugali kommunistidega ja ignoreerima Ühendriikide hoiatusi, et N. Vene ei tohi sekkuda Portugali siseasjadesse.

"Pravda" ütles edasi, et Portugali kommunistid võitlevat "rahvarindel" reaksionäärsete elementidega, kelle taga seisvat tagurliku NATO jõud.

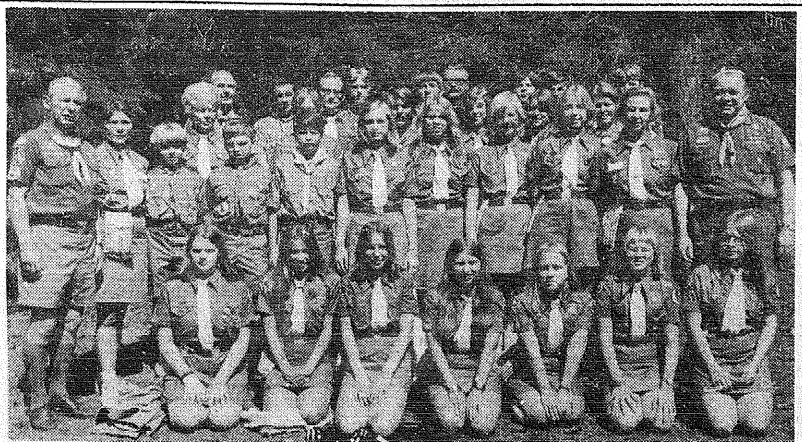
"Pravda" avaldas terava artikli viis päeva pärast seda, kui Kissinger hoiatas N. Liitu segamast Portugali siseasjadesse.

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal külastasid Rootsis sugulasi Ilmar Rannik, Villu ja Heili Müürimäe, õde Lydia Roos. Venna matuseid oli Loida Kivimägi.

Kanadas elavat tüdart külastasid Karl Haabjärv ja Eli Saare, isa juures oli Jaak Soans, õde juures Elvine Kolk ja sugulase juures Vello Lään. Ameerikas külastas õde Ellinor Rossner ja sugulast Laine Harring.

Beigias elavat õde külastas Aino Ansmann, Inglismaal elavat venda Evi Pultist ja sugulast Linda Paasrand. Lääne-Saksamaal oli õde juures Richard Appel ja sugulase juures Heino Engel.

Ameerika ühendriikide esindusgrupi gaidid ja skaudid Rootsi-külastusel maailmalagris "Metsakodu". (MK-foto Kruusmägi/Maandi)

Kohalik elu

GÖTEBORG

Eesti Maja Klubi
Göteborgi Eesti Maja Klubi tegevus algab sügishooajal pühapäeval, 7. septembril ja klubi ruumid on avatud kl. 15–22. Kõik on tere tulnud. Samal päeval kl. 13 peetakse samas klubi juhatuse koosolek.

GÖTEBORG

Pensionäride kokkutulek
Göteborgi Eesti Pensionäride Ühingu sügishooaja kokkutulekud algavad esmaspäeval, 15. sept. Eesti Majas. Kõik liikmed tere tulnud.

GÖTEBORG

Algab bridzh
Göteborgis algab bridzhihooaeg pühapäeval, 14. sept. kl. 11 Eesti Seltsi ruumides Eesti Majas, Drottningat. 27. GES Bridzhiringi poolt korraldatava paarivõistlusega. Edaspidi igal teisel pühapäeval samal ajal ja kohas. Arvestus nii üksik- kui seeria võistluseks. Kõik bridzhihuvilised, endised ja uustulnukad tere tulnud.

STOCKHOLM

Tänuavaldus
Kõigile, nii ligidalt kui kaugelt, kes mind minu 80-nda sünnipäeva puhul meeles pidasid, südamlis tänan ja tugev kaepigistus.
AUGUST NURMISTE

India vanglas: "Kas ka teid toodi süia!"

Tallinnas miljon turisti — väidab vene parteileht

Tallinnas ilmuv parteiajaleht "Sovetskaja Estonia" on hakanud viimase ajal siimapaistvat tähelepanu pühendada turistidele välismaalt ja loomulikult eriti neile Nõukogude Liidu turistidele, kes suvekuudel viiguvad Tallinnasse igast Venemaa kolkast, isegi Siberist. Enne äsjaast laulu ja tantsupidu Tallinnas pühendas venekeelse parteileht terve lühiküliku välislastele, kus sõnas ja pildis avaldati turistide ja nende muljetest mitmesuguseid kirjutusi ja ka arvulisi andmeid külastajate kohta.

Nii märkis ajaleht, et tänavuse turismihooaja lõpuks võib turistide arv ulatuda kolme aasta kestel kokku ülehele miljonile inimesele. Ajalehe andmetel oleval moodumund aastal Tallinnat külastanud 910000 turisti ja aasta enne seda 500.000 turisti. Esinduslikus "Viru" hotellis olevat selle avamisest kuni senini peatunud küllaltki 33 erimaalt, kuskuares ajaleht jätab loetlemata milliseilt maalt "Viru" hotell külasti vastu on võtnud. Üldse olevat "Viru" hotellis peatuniseks ruumi 220 inimesele. Ainult mõni aasta tagasi avatud hotellis polevat senini ühelgi päeval seda juhtunud, et mõned toad külastiste puudusel tühjad oleks olnud. Need olevat kõik varakuul ette kinni pandud.

Rääkides välislastest, märgib ajaleht, et nende arv on tänava eriti suurenenud. Seda ei tõendata aga arvudega erimadele kohta, vaid ainult protsentides. Kuni juunikuuni olevat see protsent 40 võrra suurem kui 1974.

Tänavuste välislastest puhul märgitakse, et eriti rohkesti olevat välislaste Tallinnas viibunud Soomest, Rootsiast, Austriast, Poolast ja ka Kanadast, eriti Kanada farmerite näol. Viimases lauses tuleb tõsiselt kahelda, sest Kanada ajakirjanduses pole seniajani ühtki lauset olnud sellest, et Kanada farmerid Eestit oleksid külastanud.

Laulu- ja tantsupeo ajaks oodati Tallinnas sõjaväetervane Tšehhoslovakkia. Neld pidi saabuma erirongiga vähemalt 400 inimest. Tšehhi sõjaväetervane ekskursandid olevat endise esimese Tšehhi armees-korpuse liikmed, kes võelnuud fashistide vastu kindral Svoboda juhatusel. Turistidena Tallinnas viibunud külastiste puhul tõstatatakse eriti esile jaapanalasi, kes sõitnud imetiama põhjamaade valgeid oia ja Tallinnas erakordselt huvitavaid ajaloolisi ehitusi. Samal ajal märgib ajaleht, et ekskursandid, kes kogu suve kestel Tallinnas saabuavad lennukell, laevadel, rongidel ja mootorsõidukell, tundvat suurt huvi Tallinnas viibimisele ringsõitide vahel, mis korraldatakse Tallinnas linna vaatamisväärsimate se paikadesse.

Selleks on glidide juhtimisel 17 erirongisruul, kuna use marsruudina on ringsõitde kavasse võetud "Kangelasküliku" viituspäikade vaatamine Tallinnas" kus Nõukogude armees on 1941 ja 1944 "jäädvastunud ajaloolisele keldidele ühed kangelaskülikumad leheküljed".

Mis puutub sellesse, et turistid Tallinnas ringsõitdele vastu suurt huvi tunnevad, siis võib see Nõukogude Liidu turistide kohta kehtiv olla, kuid Skandinaavia-maail Tallinnasse sõitnute osas pole see huvi küll kuigi suur. Selle kohta märkis üks kaasmaalane Kanadast, kes enne "pidupäevi" Tallinnas oma sugulast külastas, et "Viru" hotellis ees oli terna grupid, mis suures hädas, kui ei leitud Helsingist kohalasaabunute hulgaast rohkem kui kolm-neli inimest, kes hotellis ees ootavas oimnibuses tüdeniuit ootasid, mil glid valialku hulga turistide kokku saaks ringsõitdele, mis pidi tutvustama Tallinnas uusi rajone.

Hoolikamalt "Sovetskaja Estonia" informatsiooni jälgimisel, torkab silma, et ajaleht erilist tähelepanu on pühendanud just Rootsiast saabunud turistidele. Neist on korduvalt fotosid avaldatud ja paljusid nimeiselt loetletud, isegi külastajate elukohti ja kuusealasi nimetades. eriti nimekate välislastidega on ajaleht teinud intervjuud, kusjuures kõigi külastiste muljed on sarnased — täis imetlust Tallinnas ajaloo ja tänapäevasele heakorrastusele ja vastuvõtule.

Enne kui Tallinnas ajaleht saat avaldada "Ühe miljoni turisti" juubelikirjutise, mis ajalehe arvates toimub käesoleval hooajal kolme viimase aasta kohta, olgu märgitud, et mitmelt "sotsialismi-maalt" ja mitmest nõuk. liiduvarbariigist on ekskursioone Tallinnas korraldatud ka erirongidel. Alunuksti kuni juunikuuni oli Tallinnasse saabunud 27 erirongi turistidega.

Näitleja Vold. Alev surnud

Kodumaalt saabunud teatel on seal, Tallinnas 23. augustil surnud Eesti draamateatri näitleja Voldemar Alev pärast pikeajalist põdenist. Lahkunu oli üks neist seitsmest, kes 1924 augustis võeti vastu Eesti Draamastuudiosse, selleaegse teatrikooli, mille lõpetas 1927.

Ta püsis viiskümmend aastat ühe ja sama teatri laval ja koosseisus — Tallinnas Eesti Draamateatris, mis tänapäeval kannab nimetust Viktor Kingissepa nimele riiklik draamateater. Kadunu sai tugeva lavalise kooli ja lavapraktika Hilda Gleseri õpilaseks ja ta on esinenud küpsel näitlejana paljudes suuroodates. Ta omas hea diktsiooni, kindla kujundusoskuse ja tähelepanuväärse lavalise distipliini.

Voldemar Alevi matusealatus toimus Draamateatris arvurhoke saatjaskonna osavõtul 27. augustil, misjärele matuserong siirdus Metsakalmistule, kus toimus muldasängitamine.

Kadunu oli sündinud Harjumaal Kloogal 20. augustil 1902 elus. eega saanud setsekkumendkooli aastat vanaks. Teda jäi leinama abikaasa Linda, kes sarnuti kuulus Draamateatri näitlejaskonda, olles sinna üle tulnud "Vanemuisest" 1935.

USA püüdleb energia alal sõltumatust

WASHINGTON — Ühendriikide president Ford kavatses esitada Kongressile seaduse-eelnõu, mille alusel Ühendriikides rajatakse majanduslik ettevõtte, kes varustab suuresummalist laenuudega projekte, mis võimaldavad Ühendriikidel välja arendada oma energialiikaid. Ühendriikide valitsuse kavatsuseks on jõuda nii kaugele, et Ühendriigid ei ole oma energia-probleemide lahendamisel enam olenevad teistest riikidest.

Albanys, New Yorgi osariigis suri 3. juulil Marie Elesebet Sukk, nna Nüller, sünd. 26. augustil Kalvi vallas.

"Daugava Vanagi" lätlaste suur maailmaorganisatsioon

Praegu on vabas maailmas lätlaste suurimaks ja rahvuslikumaks organisatsiooniks Dütina Kothkad (Daugava Vanagi). Organisatsioon sündis 1945. a. pakasolisel päeval 28. detsembril Belgias, okastaraata taga sõjavangilaagris. Kokku oli laagris 11.727 meest, neist 700 sõjaväelilid ja 35 pimedat. Uue organisatsiooni loomisil liitusid sellega aktiivselt 7787 meest, kes oma hulgast valisid 312 esindajat. On arusaadav, et suure inimhulga keskel leidis mitmesuguste iseloomudega ja vaadetega inimesi. Oli neid, kes raske saatuse üle ei nurisunud, oli neid, kes iga uut päeva tervitasid humoriga, kuid oli ka niisuguseid, kes sündmustele vaatasid traagiliselt ja ei suutnud laagris vastu pidada. Näiteks 218 lätli sõjavangi repatrieerisid vabatahtlikult okupeeritud Lätimaale tagasi. Nad ei näinud sõjavangi elus tulevikku ja ei võinud leppida sõjavangide käitumisega.

Igale uuele sündinule on nime vaja. Lätli suurim jogi on Dütina ja kothkas on vaba lind, kes oma vabaduse eest surmani sõdib, siis "lapse" ristilisa major J. Kiltsis nimetas selle "Dütina kothkaks".

Juba okastaraata taga alustas uus organisatsioon agarat tegevust. Asutati spordiühinguid, kes omavahel pidasid võistlusi. Need kes olid huvitatud kirjutamisest, hakkasid tegutsema ajalehtede ja ajakirjade väljaandmisega. Need kandsid mitmesuguseid nimesid. Nii olid ajalehed "Aja kaarutisest", "Hommiku uudised" jt. Ajakirjad jälle kandsid nimesid nagu "Nämeja sõrmus", "Leekide sädemed", "Tee ääres" jt. Ainult toimetusele oli õigus antud raadio ja kirjutusmasinate kasutamiseks.

Kõige valusam oli paberisaamise probleem. Kuid suure pingutuse ja vaevaga belgia valvurite ja inglise asutiste abil said vangid üle ka neist takistustest. Hiljem vabas maailmas on Zeehelmeis ajalehtede ja ajakirjade kaastöölistest saanud kuulsad kirjanikud nagu Arnolds Apse, Andrejs Egliits jt. Laagris tegutsesid ka näitetrupid "Kassid kitskuses", "Rändlinnitud". Näidendid eest hoolitsesid ajakirjanik Aukseks Zaitniks ja Gedvillo. Näitetruppid kõrvalse organisatsiooni ka orkester. Näitetruppidel ja orkestril oli juhiks N. Mihekelsons.

Lavastati ainult kerge sisuga ja humooririkkad näidendid, milled autorid olid vangid ise. Olnuks hullumeelne sünges vangilaagris elus traagilise või kurva lavastamisega. Sellekohalt oli veel Zeehelmeis lätl vangidel oma meeskoor, kus dirigendiks oli Roberts Zulkas. Veel praegugi juhib ta oma laulukoori Kalamaa, Michiganis.

Nende kõrval oli aga mehi, keda ei huvitanud ei kirjutatud sõna, ei laul, ei sport, kuid organisatsiooni juhtkond pani ka need mehed tegeusema. Kes ei võtnud osa ülal nimetatud rõhmadest, pidid tegeusema teistes. Nii oli mehi, kes "kullatatud" ja "hõbetatud" toidupurkidest valmistisid elteasju, enamuses sõrmuseid. Vahkonna abiga "kuld" ja "hõbesõrmuseid"

ostsid toidu vastu eraisikud. Nii pääsesid mehed suurema ja paksemaleltviki juurde.

Leidus kunstnikke, kes ei tea kust ja kuidas said materjale, mildest valmistisid Lätli Vabaduse ausamba, muudugi mitte nii kõrge, nagu ta Riias oli, kuid sõjavangla kohta küllaltki märkimisväärse.

Ausamba avamine toimus 18. nov. 1945 ko. V. Janumsi poolt.

Praegu asub see ajalooline ausammas Brüsselis sõjamuuseumis.

1946. a. kevadel vabastati lätli sõjavangid. Endised okastaraata elanikud lendasid nagu lindud üle vaba maailma laiali. Peaagu kõik olid veendumud, et meeste laialimine on suure Dütina Kothkaste organisatsiooni surm. Kuid kõik läks teisiti. Igas kohas, igas põgenike laagris, kus endine vang vaba nimesse elus alustas, läks temaga kaasa Zeehelmeis sündinud ja kasvanud organisatsiooni väim. Endised sõjavangid koos teiste rahvuslastega asustasid Dütina Kothkaste osakonnad. Peagu igal maal, kus elasid lätl põgenikud, asutati osakond. Organisatsioon sai veel suuremaks kui ta oli Zeehelmeis. Ta ei surnud ka mitte siis kui algas põgenike väljaandamine Saksamaalt ja teistest Euroopa maadest. Pean tunnistama, et kaugel kodumaaal hakkas Dütina Kothkaste organisatsioon veelgi dukamalt tõotama, kui oli seda teinud põgenikealaagris. Praegu on vabas maailmas 132 Dütina Kothkaste ühikut. Neid on USA-s, Kanadas, Austriaas, Inglismaal, Hollandis, Saksamaal, Rootsis, Belgias, Taanis, Norras ja isegi Lätina-Ameerikas.

Koos 2663 naiskothaga on praegu vabas maailmas 942 Dütina kothkasti.

Kuni 1969. a. 31. dets. oli Dütina kothkaste peajuhiks ikka veel kolonel Vilis Janums. Tema isik oli see, kes saatuse poolt maailma tulude paistatud Dütina kothkad oskas kokku sulatada tugevaks organisatsiooniks.

1970. a. 1. jaanuaril võitis peajuh ameti üle major Vilis Hazners. Omas ametis ta oli kolm aastat. Praeguseks ülemjuhiks on Janis Grisvaldis.

Esimesed Dütina kothkaste asutajad ja liikmed olid sõjamehed ja sellepärast on arusaadav, et ka praegune organisatsioon peabeesmärk on võitlemine, et vabastada isamaad. Relvad on käest võetud, kuid nad sõidavad teistsi — poliitiliste ja kultuuriliste relvadega. Dütina kothkaste on oma ajaleht "Latvija Amerika" (Lätli Ameerikas), mis ilmub kord nädalas ja ajakiri "Dütina kothkaste ajakiri" (DVM), mis ilmub mahukana kuus korda aastas.

Mõlemate toimetused on Kanadas, Torontos. Kirjutatud sõna kaudu rahvas on teadlik organisatsiooni tegevusest.

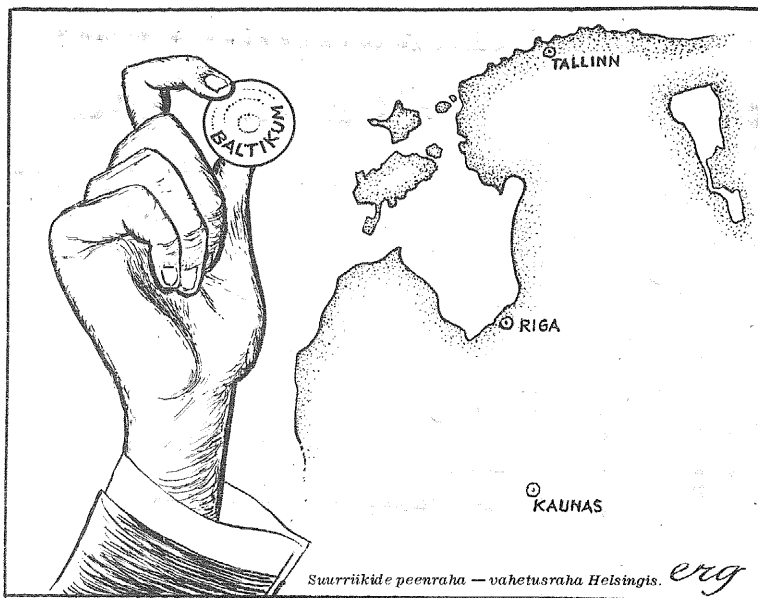
Oma silmapaistva rahvusliku vaimuga on organisatsioon päriliku rahva usalduse. Sellest on palju abi, et pakkuada kitskusele sahtunud lätlastele moraalselt ja materiaalselt abi, kõigile, olgu nad vabas maailmas, küditatud kaugele Siberisse ehk kes elavad okupeeritud kodumaa. Oma rahva abistamiseks on välja antud üle 100.000 dollari. mispärast Dütina kothkaste nimi on tuntud mitte ainult vabas maailmas, vaid ka raudseeride tagas.

Dütina kothkad on ka palju teinud kultuurilisel seitskondlikul alal.

Praegu on Dütina kothkaste vabas maailmas 13 laulukoori, 36 näitetruppi, 45 raamatukogu 31.000 raamatuga, 30 spordiühingut, 18 rahvatantsu truppi ja teisi kultuurilisi ja seitskondlikke seitskoonke kothkasti 246 osavõtjaga.

Dütina kothkad on ka palju majanduslikku abi andnud lätli noorsoole kultuuri ja hariduse alal. On antud toetusi välismaa informatsioonirohkele Lätli Rahvusfondile. Suured rahasummad on kulutatud Balti riikide saatuse valgustamiseks vabas maailmas. Ka kodumaaal olevale rahvale pole see teadmata kuld ja kui palju teevad Dütina kothkad nende raskete päevade kergendamiseks, et tuua palkest nende tumedasse ellu. On arusaadav, et ilma Dütina kothkaste organisatsioonita poleks lätli kultuuritöö, seitskondlik elu ja abistamis-tegevus üldse tänapäeval mõeldav.

ELLA ANDERSONS

Vene hiigelsuured nisu ostud ületavad vajaduse

WASHINGTON (VE) — N. Liidu suured teravilja ostutehingud vabas maailmas on pannud Ühendriikide poliitikut mõtlema. Üldiselt on teada, et N. Liidu teraviljajasaak käesoleval aastal on loodetud palju kesisem, kuid asjatundjate arvates ulatuvad venelaste teraviljatehingud kaugelt üle nende piiride, mis nad vajaksid käesoleval aastal tekkinud tühemiku täitmiseks. See lasch oletada, et Moskval on oma suurte viljastustehingute tagavaras mõned trikid, mis on teinud ameeriklased oma müügitehingute sõlmimisel ettevaatlikuks.

Venelased on seni sõlminud ameeriklastega teravilja ostu-müügi tehingu, mis ulatub kuni 10 miljoni tonnile. Kuid Moskva on avaldanud soovi täiendavate tehingute sõlmimiseks ja mõningate Euroopa põllumajanduseksperite arvates on nende nõudmised käesoleval aastal teravilja alal kuni 30 miljoni tonni.

Nend venelaste suured nõudmised teravilja alal on tekitanud Ühendriikide Kongressi ringkondades arvamist, et ameeriklaste peksid venelaste suuri soove ära kasutama Kremlile surve avaldamiseks teistes küsimustes ning taotlemine neilt detente poliitika raamides poliitilisi järelandmisi.

Ekspertide kalkulatsoonide kohaselt on Ühendriigid kõige suuremaks teravilja eksportööriks ning ameeriklaste eksport sellel alal moodustab kolm neljandikku kogu maailma ekspordist. Seega on Ühendriigid ainsaks maaks maailmas, kes suudab suuremates kogustes rahuldada Moskva suurt nälgia teravilja järele.

Sentne kokkulepe, mille alusel Ühendriigid müüvad venelastele 10 miljoni tonni teravilja, tõstab ameeriklaste toiduainetehindu juba 1,5 protsendi võrra. Müügitehingu tulemused avaldavad oma mõju jahu, leiva ja pagariasutades hindadele ning aasta lõppuolele ja eeloleva aasta algul ka lihahindadele.

Kui venelased ostaksid senisele kogusele lisaks Ühendriikidest veel 10 miljoni tonni teravilja, siis vastavate arvustuste kohaselt tõuseksid Ühendriikide elanike toiduhindad 3 protsendi võrra.

Paljud Kongressi liikmed juhivad tähelepanu faktile, et 1972. aastal kui Moskva ostis Ühendriikidest 19 miljoni tonni teravilja ja sõjauue, tõusid toiduainetehinnad märgatavalt.

Rahvaesindajad kinnitavad, et Ühendriikide põllumajandusministerium ei hinda ja kalkuleeri olei praeguste müügitehingute mõju toiduainete hindadele ning ei need on tunduvalt suuremad kui kolm protsenti.

Ühendriikide põllumajanduse minister Butz nendib, et varase-

mate müügitehingute sõlmisel on toiduainete hindadele oma mõju avaldanud ka teised tegurid, kuid ta on lubanud teravilja müümisel siiski olla ettevaatlik.

Venelastele on antud mõista, et nad esialgu oma nõudmistega kannataksid ja nilkava ootaksid kuni Ühendriikid saagi ulatused täpselt selguvad. Minister Butz tegi venelastele selgeks, et nad ei saa opereerida selliselt, et ostavad ameeriklastelt suuri teraviljakoguseid kui Venemaal on halb vilja-aasta ning loobuvad järgmistel aastatel täielikult ostutehingutest. Statistika kinnitab, et Moskva oli oma ostutehingute sooritamisel väga aktiivne 1972. aastal, kuid ostis väga vähe järgneval kahel aastal.

Ameeriklased on ka hääritud 1972. aastal sõlmitud ostu-müügi tehingutest, millede raamides Moskva kraapis endale suuri teraviljakoguseid Ühendriikidest odavate hindade alusel.

Vene agendid saabusid Ühendriikide viljaturule väga valkselt ja märkamatuil ning sõlmisid eraviisiliselt teravilja eksportõridega kokkuleppeid, millede alusel nad marssisid Ühendriikide turult minema 19 miljoni tonni teravilja, makstes selle eest võlleivahinda, mis ulatus riiklikkude toetuste tõttu ainult 40 cendile, bushe-liit.

See sünnitas palju meelehärma jaapanlastele, kes on teraviljastu alal vanad Ühendriikide kaubatarvitajad, ostes igal aastal umbes 6 miljoni tonni maisi ja 38 miljoni tonni nisu. Kuna venelased olid kaminunud Ühendriikide laod peaaegu tühjaks, siis olid jaapanlased sunnitud maksma oma nisu ja maisi eest tunduvalt kõrgemaid hindu kui venelased.

Käesoleval aastal kasutasid venelased sama taktikat ja ilmusid valkselt ja käratult Ühendriikide teraviljaturule. Ameeriklastel olid pärast 1972. aasta flasket aga nõud palju ettevaatlikumad ning põlluministerium tegi teraviljaeksportõridele korralduse informeerida igast müügitehingust 24 tunni jooksul ministeerumit. Kui

ostu-müügi kokkuleppele jõudsid 10 miljoni tonni, siis keelas ministeerium edaspidised tehingud kuni Ühendriikide teraviljajasaagi ulatus täpselt selgub. Ehkki Ühendriikide valitsus võttis müügitehingute sõlmimisel kindlama holaku, on paljud asjatundjad veendunud, et valitsus peaks rakendama palju tugevama kontrolli teraviljaekspordile üle.

Mainitakse, et Ühendriigid on ainsaks maaks maailmas, kes müüb oma teravilja välisriikidesse eraviisiliselt sõlmitud lepingute ja kokkulepete alusel.

Kanada, kes on Ühendriikide järele maailmas teine teravilja eksportija, sõlmib oma müügitehingud 1985. aastal asutatud Canadian Wheat Board'i kaudu. See asutus määrab kanada teraviljahinnad nii sise- kui ka välisurgudel. Board peab ise tehingute sõlmimisel läbirääkimisi välisriikidega või volitab mõne erafirma tegutsema valitsuse agendina. Boardi ülesandeks on ka teravilja ladudes hoidmine ja transport.

Käesoleval aastal on kanadalased müünud venelastele 3 miljoni tonni teravilja ning on tehingute sõlmimise nii kauaks edasi lükanud kuni saagi kogus selgub. Austraalias on samuti oma Wheat Board, mis tegutseb umbes samadel alustel nagu sama organisatsioon Kanadas. Austraalia sõlmis venelastega juuli kuu lepingu 700 000 tonni nisu müümiseks ja praegu on läbirääkimised käimas selle koguse suuredamiseks.

Euroopa ühisturg ajab teravilja müümisel väga ettevaatlikku poliitikut. Moskval on läbirääkimised käimas saksa ja prantsuse firmadega nisu ostmiseks, kuid tehingutest ei tule enne midagi välja kui saagi suurus on selgunud.

Ameerika Ühendriikides on tekkinud farmerite ja ametiühingute seiskukohtade vahel venelastele nisu müümisel suured vastoluud.

Farmerid tahavad teenida ja nisu suurt kogustes müüa, kuid ametiühingud on sellele vastu, kandes sellega seoses toiduainete hindade tõusu. Samal ajal vaadatakse suurtele nisumüügi tehingu-

Spordikroonika

Mikiveri paljudest võistlustest

Meie sportlastest Rootsis on kahtlemata kõige "produktiivsem" 21-a. jalgrattur Mats Mikiver Norrköpingist. Ükskõik mis lehenumbri lahti lööd, leidab aktuaalseid sporditulemuste loetelust tema nime — vähemalt suvepoolaastal. Rootsis pannaakse jalgrattasportile palju rõhku ja võistlus järgneb võistlusele. Kui Petterssoni-vend (Fågum) 1960-ndate aastate lõpuolele Rootsi "maha jätis" ja astusid elukutseliste ridadesse, langes selle ala tase tunduvalt, ja aastaid nähti kurja vaeva, et taas välja koolitada meeskonda, millega välismaal Rootsit esindada.

Aga möödunud aastal tuli üks kvartett juba maailmameistrike. Ometi ütles Gösta Fågum ühes intervjuus, et rootsi jalgrattasport ei või viimase kümne aasta jooksul mainimisväärselt arengut üles näidata. Tema sõnadele järgnes tegu: vaatamata sellele, et Fågumid pole tänavu võistlusteks ette valmistanud, võitsid Gösta ja Erik kahemehe temposõidus hiljuti mehi, kes kuuluvad Rootsi B-meeskonda, ms. just meie Mats Mikiver.

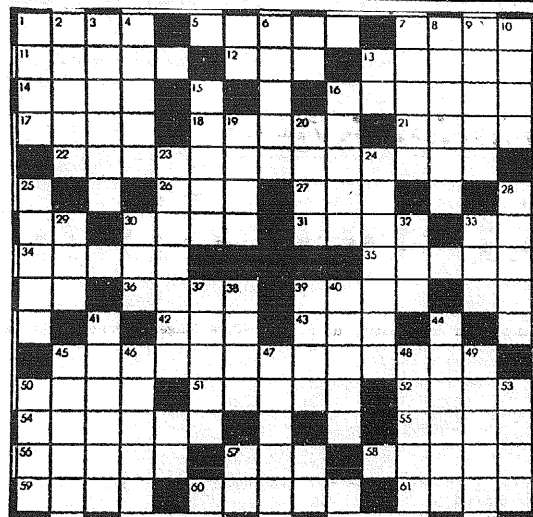
Aga tagasi Mikiveri juurde. Hooaja alguses ta viibis Keak-Euroopas. Sõitis aprillis Ida-Saksa 4-päevasele velotuuril ja platseerus 32-na. Juunis järgnes poola-tsehehi sõprustuur ja selles ta saavutas oma seni suurima võidu — neljandal etapil üle 125 km jõudis ta tu-

geva lõpuspurdiga esimesena vä-ravasse ja tõusis sedapuhku kokkuvõttes "parima rootslasena" viiendale kohale. Sõiduasul ja võistles veel Böömi velotuuril ja nende rahvusvaheliste võistluste tulemuste põhjal ta arvati Rootsi B-meeskonda.

Mikiveri trumbiks on just lõpu-spurt, ja võistluste eel-gnustavad mitmed, et kui suurem kamp jõuab samaaegselt lõpusirgele, võib võitjaks tulla just Mikiver. Korduvalt on ta tulnud võitjaks otsustavatel lõpumeetritel. Seevastu ta on nõrgem individuaalstartidga sõidus (temposõidus).

Parast mitmeid ühepäevaseid võistlusi ja Põhjala meistrivõistlusi Turus (kus ta eriti edukas ei olnud) võitis ta osa rootsi kuuepäevase sõidust (Sextadags) ja lõpetas 21-na rahvusvahelises konkurentsis. Vaevalt oli see väsitav võistlus lõppenud, enne kui enam-vähem samad mehed asusid 5-etapilise Klarälvslöppet stardijoonel. Seal tuli Mikiver kolmandal etapil kolmandaks, võites nn. kamba-spurdi kahe "väljamurdja" järel ja tõusis kokkuvõttes viiendale kohale, millise positsiooni ta säilitas viimse etapini. Seega ta näitas, et tema määramisega Rootsi B-meeskonda on asi täiesti korras.

Nagu mitmed teised rootsi tipp-jalgratturid (Prim, Segersäll) löi ka Mikiver läbi juuniorina, võites mitmeid täiskasvanute võistlusi 17-aastasena. (EPL/AR)

Ristsõna 18

Paremale:

1 see, millega äri tehakse 5 vä-riskivi 7 rahaasutus 11 rootsi nais-filminäitleja ja esimene teismelis-te "Miss" 12 leidakse heale lapsele 13 humoorit (i=j) 14 papal 16 ringi ulatuma 17 Jaapani riisivilin 18 laeva osa (rootsi k.) 21 Inna Araabia poolsaarel 22 elumõnusid silmas pidavad inimesed 26 prants.k.rik-tikkel 27 naise nimi 30 eesti üks rahvustoitte 31 eest 33 kaassõna 34 kannab maailma oma õlgadel 35 materjalid 36 mehe nimi 39 mine-raale sisilavad metallaine 42 eral-datud asi 43 viljakuur 45 äärmiselt ranged 50 heik 51 eksisteerima 52 prohvett Iisraelis 54 oli minu jagu 56 igatset rändur 56 paugutatus püssi 57 kevadkuu 58 purkide arv (sport) 59 naise nimi 60 läks kaotsi 61 Jeesuse vanaema.

Alla:

1 "pool kaisru" 2 otsekohesem 3 sõnnakuilmatu 4 sisepääsu töend 6

saar Vahemeres 7 halglaruum 8 mutnajuutu lambivahnu omanik 9 need ei riku meist 10 veretähe 13 eluts inglise keeles 15 etem 16 oht-lik olukord 19 lärm 20 naise nimi 28 kummipael 24 mäed Siberis 25 kü-bar 28 piloodi "silmi" 29 Eesti Tar-bijate Keskkõhus 30 mine minema 32 kuulus spordiklubis Stockholmis 33 kaelahe 37 kuninga lsteokoh 38 suuvesi 39 kala "laps" 40 suured saadid 41 kallist 44 puuvilli 45 Kolme musketäri autor 46 maailmajagu 47 nad 48 hulka 49 Inni Prantuas-maal 50 rämpis 63 langetove hoole eelneve seelund 57 mina

Lahendus 17:

Paremale:

1 oasi 6 ala 9 Iraak 14 Claudio Monteverdi 17 Ham 18 AS 19 Mae 20 la 21 ormi 22 men 24 emu 25 tal 28 loa 29 Noa 32 aim 33 harmoneeris 34 als 35 tal 37 ask 38 aa 40 to 42 SAF 44 ise 45 la 46 eal 48 aa 50 tra 52 Werner Bergengruen 54 atika 55 kee 58 Ansla.

Alla:

1 och 2 alam 3 Aamen 4 su 5 ida 6 ammu 7 loa 8 Anet 9 lva 10 re 11 armoo 12 ladu 13 Kim 15 ise 16 eli 23 nohik 25 mamma 27 agent 28 llaas 30 aa 31 end 32 ait 34 Aeri 36 ladu 37 asat 38 ar 39 seek 40 ilge 41 onn 43 frel 44 iwa 45 Lea 47 are 49 aga 51 ANA 53 tra.

Tänav Taxcos

Endel Kõks:

Hõbedalinn Taxco

Maantee Mexico Cityst lõunasse on suurepärase. See on neljarajaline automagistraal ja selle 80 km ulatuses mida ma sõidan, tuleb kolm korda toli maksta: viis peesot, siis kaheksa ja lõpuks kümme. See on magistraal, mis viib Acapulcosse ning ta lookeb piki mahaheidat orge ja rohekaid lagendikke, kus näen kasvamas maguvasid ja suhkruroogu.

Pikkamööda jõuan loka kõrge-male ja lõpuks olen 3300 meetri kõrgusel ja pilvedes. Mäed pole aga metsikud ja karmid, vaid metsaga kaetud ja pehmeit üm-margused. Näen nõdri, et Mehiko loodus, vähemalt selles osas, on ilus ja meeldiv.

Lõpuks jõuan Taxcosse näitava teevilandi ja pean mugavalt au-tomagistraalilt lahkuma. Uus maantee on küll asfalteeritud, ent kitsas, mõõd mäekülgi kõverduv.

Pole enam juttugi looduse nau-timisest, vaid tuleb hoolgale vaa-data teekurvisid ja mõtelda, et käänuksa võib olla mõni eeslit ajav indiaanlane. Siin ja seal puude all näen seltsat lapsi, kes auto mõhudes hoiavad midagi käes ja lehitavad.

Jään ühe sellise grupi juures peatuma ja astun autost välja. Näen, et neil on nõõri otsa seotud suured, umbes poolemeetrised sil-sallikud, kes ripuvad peadega al-lapoole ja keda müüa pakutakse. Jään seisma tehni ajal, seal on inimesi, kes teavad milles asi sel-sab.

Tegemist on "iguanaadega" ja neid siin müüakse, maitsest nad olevat kul kanapojad. Edasi sõites näen mõnes orus asulaid, mägedel on mõni indiaani küla ja siin-seal nende üksikuid elamuid.

Näen, et hoonete katused on nagu vanade talude õlgatused ja sein-tekts maasse lõõdud käevarejäl-jedused teibad. Samasuguseid hooned nägin juba antropoloogil-lises muuseumis.

Äga õhk on puhast ja kerge, päike on kõrgel ja kütab maapinda ja loodus elamute ümber on lopsakas

ja mõne maja ette on kasvatet mehekõrgune kaktustest aed.

See maantee siin pole küll nii hull kui Norra mägedes, kuid lõpuks olen siiski väsinud ja ootan iga käänu tagant mõnda märki Taxco lähedusest. Ja lõpuks jõuangi sügava oru kallakule ja selle vastaskaldal kerkib terrassi-dena päikeses säätav linn.

Veel paar käänuat ja ma peatun kitsal tänaval restorani ees, mille nimeks on "Loma Linda". Joon kõigepealt pudeli pepsit ja uurin kelnierit, mida restorani nimi öieti tähendab. Kuulen, et see on "ilus küngas" ja müüd teen sedagi, et "Linda" tähendab lusat.

Siinsamas kõrvall on õige mitu kauplust, kus müüakse igasug-seid hõbeesemeid. Põtsid ja ka mehed enedes on agarad pak-kuma igasugustest seemnetest tehtud kaelakeest. Hinnaks viis peesotükki.

Keed on ilusad ja kirjud, aga kuna ma tean, et Taxco on kuulus hõbedatööstuse keskus, siis vaatlen meelsamini hõbedakauplusi. Siin on veel nitsugune hea komme, et külastaja võib juua tasuta pepsi-colat või õlut ja mõnes kohas ko-guni tequila.

Ja seda on vaja, sest on tõesti kuun ja pärast joomist on nagu väike kohustus ka midagi osta. Ma tean, et siin ümbruses on käigus viisteist hõbedakaevandust ja et

metall töödeldakse ümber siin lin-nas.

400 aastat tagasi oli linn indiaan-laste küla nimega Tlacho, kuid siis avastas Hernan Cortez siin hõbe-dasooned. Õige hoo sai hõbedatöö-stuse sisse alles 1716, mil siia saabus prantsuse mäekaevur Jose de la Borda, kes sai Mehiko kõigi ae-gade rikkaimaks meheks.

Tema ajast on ka Taxco praeg-une ilme ja seda ei lubata enam muuta — kogu linn on muinsus-kaitses all. Uusi hooned samuti ei tohi ehitada, tohib vaid vanu reno-verida.

Senjor Borda ehitas linnale ka baroksel luksuliku katedraali, mis domineerib kogu linnakest, ent sinna ei soovitata mul sõita, vaid kästakse oodata kuni koguneb taksoais inimesi.

Sõidamegi piki autolaiuseid tä-navaid, mis viivad otse mäkke ja mille siluettides on munakivi, ju-resse autot juht iga nurga juures annab signaali.

Katedraali esine on öieti väike väljak, mille ümber uued hõbeda-ja teised käsitöökäuplused. Müü-jaid ütab aga katedraali ees ja tänavail ja nad pakuvad kas akvarelli Taxco mõnividega või seemnekeesid, nõõrist võrkkilkesid või tikandipluse.

Käsitöö rõhkus on siin otsa ma-sendav. Astun korra katedraali ja üllatun selle altaridekoori peadpööratavast ja baroksest to-reduesest. Mõten endamisi, et kui uhked kirikud ehitati omal ajal ja kui viiletsad olid haiglad, ja ma ja-lutan taas piki munakivitänavaid mäest alla.

Igal sammul avaneb mõni sharmantne interjäär: vana müür, millest värv läbi raltud, maja viil, mida raamin puumikerus ja müüritud kõik, mis viib ümber maha teisele tänavale.

On küll õige, et Taxco on tüüpil-ne hispaania koloniaallinn, millele aga kohalik loodus ja inimeste kä-tetöö on andnud omapära.

Mul on siiski üsna hea meel, et ma siia tuln.

Hukkunud eesti kartograaf leiti kaks kuud hiljem

TORONTO (ME) — 21. juunil kukkus kaardistamistööl heli-kopter, millega kaasa lendas kar-tograaf Anterõ Ylõ Great Bear Lake järve Kanada Põhja-terri-tooriumil ja hukkus koos piloodiga. Otsima saadud lennukid lokali-seerisid õnnetuspaiga, kuid ei saanud maanduda raske maastiku ja jääolude tõttu. Nii jäid hukku-nute laibad leidmata.

Viimase paari kuu jooksul toi-mus järvel traalimine hukkunute leidmiseks ja see andis 15. augustil tagajärgi. Instrumentidega järve

põhjust leitud helikopter osutus tühiaks. Anterõ Ylõ surmukeha leiti üle 3 km kaugusel hukkuimis-paigast keset järve, lenduril en-nast aga ei ole veel leitud.

Anterõ Ylõ oli sündinud 27. mail 1925 Tartus. 1955 aastast peale töö-tas ta Kanada keskvalitsuse maa-põuevarade ministeeriumi juures kartograafina, teostades igal suvel Kanada põhja-alade kaardista-mist. Samal ajal töötas ta varem ka Rootsis ja siis Austraalias. Leitud põrm maeti Ottawa kal-mistule.

• Refleksioone

KOGU ROOTSI ON ÄREVIL. Davis-Cup-tennismatshi pärast Tshilli vastu. Kuna vastaspoole kodumaa on värske diktatuur, siis on tugevad jõud mängus, et matsh toime ei tuleks.

Rootsi tennistid, kes suure vaevaga end on nihutanud finaalle lähemale, ei tahaks shansist loo-buda ja ka Tennisliit, rohkem mõteldes sissetulekutele, on samal arvamusel.

Bästadis, kus võistlus toimub, on kohalik punane pastor lubanud kõike teha, et matsh ei saaks toi-muda ja tshilli põgenike pooler on mindud isegi nii kaugele, et on äh-vardatud mõni tshilli mängija mõrvata, kui need platsile tulevad.

Meenutades meie passidesse omal ajal löõdud poliitilise tege-vuse keelu pitsatit, tundub see kõik omamoodi "vabanemisenä" poliit-tilistele põgenikele, kes nõud või-vad ähvardada pikemat füüsilise vägivallaga. Sealjuures ei tohi unustada, et tshilli sportlased ise ei ole milleski süüdi. Mõrvaga äh-vardatud mehed on mänginud oma matshid nii enne Allendit kui ka Al-lende ajal ja nüüd pärast teda. Aga sellepõhjust nähes neis uue diktatuuri esindajaid ja sellele propagandategijaid eriti siis kui neil õnnestuks võita...

PROPAGANDA-PROBLEEM ei ole tundmatu ka teiste poliitilis-tele põgenikegruppidele. Näitkes meile eestlastele endile, kellet mitte ainult sportlased, vaid ka mitmesugused kultuuri siidi all toimuvad aktiivsed okupantide rezhnisi siin maal peavalu valmis-tavad. Ka siin ei ole sportlased või mitmesugused interpretide grup-pid või individid enamikus ise ot-seselt poliitilised, kuigi nende väl-jaasaatjal on oma poliitilised ees-märgid, tahe nende võimete ära-kasutamiseks propagandistlikult.

Ka psühholoogiliselt, sest sageli tekitab see ka ikestatud rahva va-badele liikmetele süüme probleem: miks oleme näit. uhked oma sport-lastele, kes aga peavad esinema vale lipu ja vale natsiooni all, sa-geli raskelt mõõnatud nimega. Neli nimetatud "venelastele" ja au läheb viimastele. Ja meie eri-nevad suhtumised loovad vabas eestlaskonnas lõhesid. Okupant teab, et see on talle kasulik.

Viimase ajal on diktatuuri poolt okupeeritud Eestit omal viisil ha-kanud propagagerima okupandid ise — jällegi kasutades instru-mendina inimesi, kes võibolla mil-leski süüdi ei ole ja peavad täitma käsku. Eesti ja üldse balti pagulus ei ole ka siin tekitanud "tshilli-probleemi" ega küllastele ähvar-danud kallale tungida, isegi pro-teste rezhniti vastu on esitatud selles ühenduses harva. Ja see on julgustanud okupante üha suure-male aktiivsusele, et propageerida siin Rootsis "Sovjetiseeritud Ees-tit" kõigi ajaloo võitluste ja va-lelusega, mis peetakse materjali-lose. Keegi ei saa salata, et siin on käitus teadlik propaganda.

KULTUURLINE NÄRKOUD. DE propaganda on viimase ajal sageli läinud Södertälje kaudu, kus

kohalik kultuurisheff Harri Olt on võtnud endale üha rohkem vahen-daja rolli. Tema oli see, kes kirju-tas okupantide ülesandel ülevaate praegusest eesti muusikast seal-pool raudeerliet levitamiseks propagandalehe "Kodumaa" kaas-andena, just praegu tähistatakse tema abi ja vahendusel rootsi lin-nade kultuurimajades eesti raa-matu 450 aastast juubelit nõuko-gude raamatunäitusega, kuigi eesti raamatu ajalool ei tohiks pal-ju ühist olla Brezhnevi, Lenini, Marxi j.t. töde kõigetega. Aga neid ei tohi korraldajad ilmselt välja jätta ka väljaspool diktatuuri otsest haaret.

Muidugi ei mõtle rootslased kes võõra keele vastu vähe huvi tun-nevad sellele, pealegi on ilmselt, et adressaadiks on eestlased Rootsis. Need on nimelt näidanud vähe-nevat huvi läänes ilmuva eesti kir-janduse vastu ja kuna uus põlvkond on peale tulemas, loodetakse seda idale võita. Kirjandusele, mis on kommunistliku partei vormida ja juhtida, mõelgu siis kirjanikud ise sisimas kuidas tahe. Raamatuid läänest okupatsioonipiirkonda ei lasta. Vastupidises suunas kasu-tatakse aga põgenikute kaastöölist!

KAASTÖÖLISE VISAKU-STUNNE ilmselt nõudis, et näit. Stockholmis tõlkes deklameeritud programmi oleks siiski ka üks Rootsis viibiv eesti luletaja. Nii oli see kahtlane au omistatud Kalju Lepikule, keda aga tutvustatakse otse "hävitava" võrdlusega: "Den ledande poeten tillis Rummo dok upp" (Juhtiv poeet, kuni Rummo kerkis üles). Nii maitsetut tutvustamist ei ole vist varem nähtud. Aga poliitiline eesmärk on selge: kui nõukogude poeet kerkis, siis langes rahvaslik.

Kas keegi küsib lula Kalju Lepikult? Seda ei küsitad ka tema kopikallise "kogumiku" väl-jaandmisel raudeesirde taga.

MEIL EI OLE "Tshilli-probleemi", sest meie oleme tolerant-sed, meie ei protesteerit kollabora-tööride vastu, kes töötavad koos okupantidega, esinevad nende trükitud väljannetes või koguni astuvad mikrofonile ette raadiosaa-detes, kus samas kõrvall sõima-takse teisi läänse viibivaid eestlasi ja püütakse nende ajusid pesiti okupatsioonivõimetele. Nii ei ole nimelt ühelegi esinejale antud võimalust rääkida otse seal rahvale, propagandasaadet nende jaoks lähevad eestriisse tundudel ku-tuotav teiste rahvas magab. Kan-das, kus olukes rängemad, olevat kuulu järele ühele "raadiokõneleja" püksid maha võetud "vitsahir-muks".

Mõnikord jääb mulje, et vaba eestlane poliitiliselt on ununud. Võibolla ei olegi need tshilli-pro-vestandid nii ekslikul teel — ni saavutatakse efekti ja avaliku arvamus. Mis sellest, et diktatuure on ka mujal ja nende vastu ei jätku protestijaid. Paljud meistki on lõ-petanud protestimise. Või kuidas?

METSAKODU
UUDISMAA
POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

Mälestus maailmalaagrist. On startinud suur "Vasaloppet" jooks.

Külaliskõneleja tekitas aktuaalse diskussiooni

Pärast suvist vahesaaga ja Kanada Eesti Teatri külaliskontserdi Scala teatris, toimus 25. skp. Eesti Kultuuri Koondise korraldusel referaat-õhtu Eestis Majas, kuhu oli kogunenud rohkearvuline publik. Referendiks oli Herbert Michelson USA-st, kes kuualajal Euroopa reisil peatus 3 päeva Stockholmis. Michelson oli Vabariigi ajal tuntud skautliku liikumise juhte ja noortetöö organiseerijaid Eestis. Mõõdukalt aastal kui loodi Eesti Raamatuaasta Peakomitee USA-s, valiti ta selle esimeheks.

Koosoleku avas ja külalisreferenti tervitas EKK abiesimees Kirjanik Kalju Lepik. Oma ettekande alguses vestles Michelson Euroopas saadud reisinähtetist – Maailmalaager Metsakodust, Norra Jamboreest (XIV. Boy Scouts World Jamboree), Taanist ja mujalt Euroopast, kus ta viibis skautlike noorte kokkutulekutel ja kus ta kohtus oma vanade sõpradega, noortejuhitidega paljudelt maadelt.

Ta mainis, et eesti noorte rahvuslik meelsus neil kokkutulekutel on väga kindel ja annab lootust, et meil on järglasi rahvuslikul tööpõlul. Ta märkis, et noorte organisatsioonidel ja Noortekogudel on määrava tähtsusega ülesandeks noortele rahvusliku kasvatusel andmisel. Eeskujulikumaks Noortekoduks oma planeerimisel ja sisustusel pidas ta Stockholmis asuvat Noortekodu mille eest tuleb au anda siinsetele noortejuhitidele ja Eesti Majale.

Selle järele andis ta ülevaate Eesti Raamatuaasta ülesannetest. Peakomitee koosseisust ja organiseerimise tegevusest kõigilt maadelt, kus eestlasi asub. Oma kõne lõpul palus ta kooslõplajad sõna võtta, et arutada ühiselt, mil viisil kõige paremini Raamatuaasta lei-dei rakendada ja teostada. Seda diskussiooni juhatas sujuvalt EKK juhatusellige Leo Urm ja sõna võeti üsna rohkelt nii noorte kasvatusel kui ka Raamatuaasta probleemide kohta. Sõna võtsid Erna Klemmer, Virge Hint, Helmi Mäelo, Dag Estonius, Meemo Mäelo, Arvo Horm, Lembit Krilisa, Tarmo Sepp, Joh. Ungerson, Annus Esträ.

Sõnavõttud puudutasid meie kodude olulist tähtsust laste kasvatamisel rahvuslikus vaimus. Samuti juhtis lastevanemate tähelepanu sellele, kui oluline on viia oma lapsed Eesti Lasteaeda, Eesti algkooli ja Täienduskooli.

Kui oli juttu meie noorte keeleoskusest ja eesti raamatute lugemisest, siis küsiti ka "miks meie vanemad kõik ei osta eestikeelseid raamatuid ega räägi puhast eesti keelt oma igapäevases elus kohumisel oma kaasmaalastega?"

Koosoleku lõpul referent vastas kokkuvõtlikult kõigile esitatud küsimustele ja küsimusele kas – sellised arutamisad annavad tulemusi, vastas H. Michelson: "Kui me tuleme kokku ja arutame neid küsimusi üks, kaks või kolm korda ja ei saa tulemust, siis tuleme kokku kas või kümne korda ja saavutame viimaks need eesmärgid, millelised oleme üles seadnud Eesti Raamatuaasta väljakutsumisele". Selle järele ruttas ta peajama, et jõuda kiirrongile, mis viis teda Brüssel ja sealt edasi lennukil tagasi USA-sse.

E.P.

Raamatu Aasta peakomitee esimees ja skautluse tegelane Herbert Michelson esines ettekandega Stockholmis Eesti Majas.

Kas käepigistus oli väärt 225 miljonit?

WASHINGTON (VE) – Ameerika ajaleht "Enquire" esitas küsimuse kahele senaatorile küsides neilt, kas see käesurve, mis 17. juulil tehti astronautide ja kosmonautide vahel oli tõesti väärt 225 miljonit dollarit Ameerika maksumaksjate raha. Nelst senaator William Proxmire vastab:

"See ühine lend oli meie tehniliste teadmiste andmine venelaste kätte. Ükski käesurve pole kunagi väärt meie maksumaksjate raskustega teenitud raha. See Apollo/Soyuzi missioon oli mõttetu Ameerika dollarite raiskamine. Teatud määral see polnud muud kui 225 miljoni dollari andmine Nõukogude Liidule – kuna need tehnilised teadmised, mille eest ameeriklased maksid, anti venelastele ilma tasuta."

On olemas mitmeid muid alasid kus meie kaks rahvast võinuksid paremini koos töötada, millest oluks mõlemile kasu. Kultuuris vahetus kava näiteks, oluks kasulikum ja 225 miljoni dollari eest me võinuks organiseerida suureulatusliku õpilaste vahetuse programmi. See toonuks meie mald palju lähemale. Samuti on veel mitmeid muid

teid selle suure rahasumma kasutamiseks, kuna selle koduriigis kasutamiseks oleks võinud anda haridus 225 000 ameerika lapsele terve aasta jooksul. Selle rahaga võinuks ehitada 15 000 uut kodu madalama ja keskklassi sissetulekuga ameeriklaste perekondadele. Sellega võinuks maksta kolmandiku kõigest valitsuse uurimustest vähjahaiguste ravi leidmiseks, mis surmab aastas 350 000 inimest.

Mis saime me sellest ühisest sekkumisest õhuruumis? Minu arvates ei midagi! Venelaste teiselt poolt andis see üsna suure osa.

CIA raport näitab, et Nõukogude Liidu ettevalmistused sellele missioonile olid palju madalamal tasemel kui meil. Meie kommunkatsioonisüsteem oli palju enam arenenud, meie astronautid päremini treenitud ja isegi meie maapealsed meeskonnad efektiivsemad. Ettevalmistuste ajal toimus alaline väljavool meie kõrgemast tehnoloogist Nõukogude Liitu.

Arvat üks hea asi oli kogu selle asja juures ameeriklaste silmades vaadatuna: see oli tõesti suurepärane TV-mäng."

Soomeugri kongress Budapestis

9–15. sept. toimub Budapestis neljas rahvusvaheline kongress soome-ugri teaduste aladel: keeled, etnograafia, arheoloogia-sjalugu ja antropoloogia.

Kongressil korraldajaks on valitud ungarlased, soomlased ja eestlased, seega soome-ugri rahvaste silmapaistvaimad. Esimehe kongress peeti Budapestis 1960, teine Helsingis 1965 ja kolmas Tallinnas 1970, kus osavõtjate hulgas oli teatavasti mitmeid eesti teadlasi ka läänemaailmast.

Tänavusel kongressil on 820 registreeritud osavõtjat, kusi juures suurimad delegatsioonid tulevad N. Liidust (320 osavõtjaga), Soomest (200) ja Jaapanist (100). Kutseld on saanud ka paguluses elavad fennougriste, kelledest mõned on ennast registreerinud sõiduks, m.h. ka Rootsis.

Venelased lähevad mööda?

WASHINGTON (VE) – 1970. ndate aastate lõpul USA õhujõud kipuvad jääma maailmas teisele kohale, ennustab John W.R. Taylor, autoriteetse raamatu "Jane's All the World's Aircraft 1974–75" toimetaja.

Taylor märgib, et USA kavatseb elimineerida kõik kodumaa olevate õhutõrje raketite baasid ja 500 Aerospace Defense Command võitlusennukit, kuna Venemaa tahab jätkata opererimist enam kui 2.500 kaugvõitlusennukiga ja 9.000 maalt-õhku tulistavate raketide alustega. Taylor ütles ka, et USA on raskustes kui ta ei suuda määrgata seda õhtu, mis tekib praegu N. Liidus kunumandimisel oleva kaugulatussega pommitaja produktseerimisel. Ja 1970. aastate lõpul võib venelastel olla juba uusi lennukid raketite süsteemiga.

Eestlanna Washingtoni perekonnas

NEW-YORK (VE) – Ameerika ajakiri "People" (nr. 4, 1975) toob ära 100 kunagise Ameerika esimese presidendi George Washingtoni suguvõsa järeltulijast.

President ise oli lastetu, aga ta suguvõsa peeti elus õdede ja vendade kaudu. Praegu on üheks selle esindajaks dr. Richard B. Washington, 39, kes on kaheksanda põlve järeltulijad presidendi nooremale vendadele Johnile ja Samuelile, kes abiellusid oma onutütardega. Praegused Washingtonid suvitavad sageli majas, mille Samuel ehitas Charlestoni, Virginiasse. See on alnus perekonna omanduses olev maja emmerivolutsioonilisel perioodil. Dr. Washington, ise sündis Türgis ja elas oma lapsepõlves Euroopas ja Lõuna-Ameerikas. Praegu elab ta oma eesti soost naise Maajaga, kes on sündinud Eestis ja oma kolme lapsega Rochesteris, Minnesotas, kus ta on Mayo Kliiniku osakonnajuhataja.

Annetus fondile

Kadunud professor Reinhold Kleitsmani soovil on tema abiknasa Maria Kleitsman saatnud Eesti Kirjanduse Fondile eesti luule avaldamise toetamiseks 1000 krooni. Eesti Kirjanduse Fond loodab, et lahke tegu on eeskujuks ka teistele kultuurihuvilistele.

Eesti Kirjanduse Fondiga saab kontakti esimehe Karl Ristikivi kaudu (Õstervägen, 23, 171 35 Solna, tel. 82 22 39.).

Kui pikk tööädal?

Rootsis käib vaidlus kui pikk peaks olema tööädal, kummine töötoet saavutatu ammugi, praegu töötatakse viis päeva nädalas.

Õstetiingud on lõdud kergitand mõtte & tunniks tööpäevaks. Diskussiooni kõigus esines raadio kultuurisaates OBS muu hulgas noor eesti liberaal Olo Ignats, kes kergitas mõtte 30-tunniseks töö-nädalaks, mida võiks siis ära jagada neljale või viiele päevale, mis oleks lastega perekondadele eriti hea lahendus. Ta tuletab aga meelde, et mida vähem inimesed, töötavad, seda vähemaks jäävad ressursid ja see võib end tunda anda tulevases ühiskonnas.

Vähem tööd ja rohkem palka – see on praeguse diskussiooni reaaltediks.

Meaney: "Detente" kahjulik

LONDON (VES) – Ameerika unionide keskliidu AFL-CIO president George Meaney kirjutas Londoni ajalehes "Daily Telegraph", et detente USA ja N. Vene vahel on kahjuks USA-le ja suurima kahjusaja osas on ameerika tööline.

Hubert Aumere esineb Kanadas

TORONTO (VE) – Toronto kontserdihooaja avab tänavu viiuhkontserdiga eesti viiulikunstnik Hubert Aumere Münchenist. Teda saadab klaveril Inga Tammsalu-Tol.

Müncheni operiorkestri kontsertermeister saabub Torontosse septembri keskpaika. Kontserdiga samal ajal avatakse Edward Johnson Buildingi Walter Halli fuajees Peeter Sepa kunstnäitus.

LYDIA TUULSE MIRT

Kui Veronika Eliit haiglas külastas, septisesid nad juba suveta, kuigi oli alles talv. Nad loobusid kergelt ja muretuult, nagu oleks hiljutine operatsioon juba unustatud.

Õnne nägi Veronika unes, et Elii suur ja ilus mirt oli otse laua pealt pooliks murdunud, nagu oleks keegi selle noaga läbi lõiganud. Veronika ärkas. Ta püüdis halba unenägu enesest peletada ja uuesti uinuda. Eliiga ei võinud ju midagi enam juhtuda, kuna ta oli ju ilmselt paranemas. Kui järgmisel hommikul telefon varakult äratas, oli kurb teada ainult ühe unenäo teadlike teised.

Mõni päev pärast Elii matust külastas Veronikat Elii ema. Ta oli murtud nagu puu, millest oli torn ühe käinu. Ta hoidis midagi ettevaatlikult suursti hõlma all. Veronika müüdi nii nooleterav talp ei näinud läbi kortsunud paberi. Ta talutas eidekese tupp ja pani istuma mugavasse tugitooli, kuhu ta kõssi vajudes kadus.

"Mirt!" tuli Veronika suust nagu karjatus, kui ta paberist vabastatud mirdi läikivale mahagonialaule asetask.

"Mirt jah. Eks Elii ta sinule kasvama pani, kellele muule. Tuletagu ta sulle ikka Elii meelde". Veronika võttis vanalinimese krobelle ja soonilise kät ja tänas. Rohkem ei tulnud tal üle huulte.

Avaral aknalaual uhkeldas Veronika kaktuste kogu. See oli mõistusega soetatud, rutiiniga hooldatud, Koides sila mõtlesse korraldise oli ta armutult teinud lõpu üksikule, petargoonialele ja asparaagusele. Veronika nihutas habemikke ja okkalisi, paigutas ümber ümarikke ja ovaalseid ja tegi ruumi mirdile. Haljas ja kahar mirt seisis külmuna sirgelt, sõdurina valvasit madalate ja hallide müterikkude rivis. Ta mahtus vaevalt nende keskele ja ta väikesed reipad lehed rihvasid naabrite teravide okkaid.

Mirdi ilumaine aknalaulele ei rõõmistanud kedagi, kuigi katsuti seda heatahtlikult Elii mälestusega siduda. Ka mirdile ei meeldinud uus ümbrus. Oli see okkaliste lähedus või temale osatund üksikõikus, kui just mitte ebasõbralikkus, et ta kiratsema hakkas. Ikka enam ja enam tekkis kollaseid lahti ja roheline kroon, kuigi aeg läks kevadele vastu.

"Proua annab ehk liiga palju vett, mändad juured ära" arvas Anna, hea hing, kes tube kraamimis käis.

Kui Veronika veenornit vähendas ütles Anna: "Proua hoidku mirt ikka parajalt niiske. Ega mirt mõni niisugune ole, et isegi ilma veeta elab" ja osutas põlglikult kaktustele.

Enne perekonna suvepokkusele minekut tuli Anna päästvale mõtlele võtta mirt õige suvets oma juure. Et ehk saab veel asja.

Veronikal polnud selle vastu midagi. Võtku Anna ja hooldisegu. Võtku kas või päriselt omale, mõtles ta.

Kui perekond sügisel linna tagasi tuli, ei tundnud mirdist keegi puudust. Veronika vaatus huviga kaktuste kogu. Ümarikkudel silimugulatel olid okaste vahel val-

ged õietähed. Paksuleheline oli ajanud pika öövarre, millel ripplust roosad kellekused. Milline kontrast robustusest ja õrnusest, mõttes Veronika.

Järgmisel päeval tuli Anna mirdiga. Ta hoidis mirti nagu võidu lippu tõsinimese tursumud käte vahel. Mirdist oli tõepoolest asja saanud. Anna toapugurikus amatoiliste seltskonnas ja asjatundlikul hoolitsusel oli mirt suve jooksul palju pikemaks sirgunud. Ta kroon oli tihhe ja väikesed lehed läikisid tervisest ja elujõust.

On see tõesti sama mirt, oli Veronika umbusklik. Kui ta mirdi endisele kohale asetask, siis polnud see enam mirtsõdur, see oli nüüd mirtkindral hallide, hambuni relvastatud alamate üle. Mida peaks mirt pürgis, seda madalamaks tundusid kaktused muutuvat.

Õhel päeval oli mirt üleni valgetes õites. "Ilus nagu pruut" kiitis Anna ja ta ei püüdnudki varjata uhkust. Mirt, mille Elii oli istutanud õitses sadades valgetes õites ja ometi ei rõõmistanud see peale Anna kedagi. Veronika tundis, kuidas ta hakkas mirti otse põlgama. Seda suurt ja lopsakalt, seda läikivat ja lautavat. Nii kaua kui see mirt nende aknalaual istus polnud tal võimalik unustada Elii traagilist surma.

Sügisel saadused hakkasid mirdi lehed uuesti kollutama ja ta langetas suure osa oma leherikkusest. Varsti olid mirdi oksad raagus nagu igal teisel põõsal sügisel.

Anna pilk oli süüdistav aga ühtlasi murelik. Kas ta kartis, et ta järgmisel sel suvel mirdile enam elurisse ei saa.

"Miks sa seda mirdiroju välja ei viska?" küsis Anna ühel külaskäigul. Ei, mirdile ei saanud Veronika kätt külge panna.

Õhel õhtul, kui ta kinost tuli, ei leidnud ta mirti aknalaual. Kaktused olid kõik kohal, nad olid end isegi laiemale laotanud, kuna mirt oli palju ruumi vabaks jätanud.

"Kus on mirt?"

Hilisesel tunnistel hoolimata kutsus Veronika pere kokku ja korraldas ülekuulamise. Keegi polnud mirdi kadumises teadlik. Veronika ei saanud und. Südamet oli nagu kaktuse oksas, mis vajutas ikka sügavamale ja sügavamale mida rohkem ta mõeliski mõttes.

Kui Anna järgmisel päeval tuli ja hakkas pliidil alla tuld tegema, siis oli ta hädakäsi suur ja õigustatud. Mirt oli juurtega potist kistud ja pliidil alla tootud.

"Ei mina küll poleks unkenud", et proua nii südametu võis olla!" põlastas Anna ja hoidis tühikallid mirdilooda hellalt kätte vahel.

Surnud nagu Elii, oli esimene, mida Veronika mõtles. Oleks võinud rahul olla. Aga ei.

Kes oli ometi selle inetu teo teinud? Mitte kunagi oma pere. See pidi olema keegi võõras. Almus inimene, kes sellega oleks hakkama saanud oli Alma. Missugune südameritu inimene! Viskab oma-võltsilist teise lille pliidil alla tule-roaks ja mirdile veel mälestuse Eliile, nende ühisest südest. Veronika nuttis. Ta pisaratest oli vähemalt nitalpu kasu, et Anna lõpetas proua ülekohtuse stüdistamises.

Kaktused küllkistis omapäi. Need kaktused, vihasust Veronika. Kunagi ei kasvanud nad suuremaks. Nende õisi tuli oodata nagu seltsimendat imet, pealegi tuli neid karta nagu vaenlasi.

Anna tuli kõigest kandamiga. Ta asetask viis väikest potti aknalaule, lükates hoolimatult eemale kaktusi. Igas potis oli abitu mirdipistik, igal klaasikujumullil peal, iga klaasi all tilgake vett, nagu valatud pisar.

"Ärge kurvastage proua, küll mõnest ikka asja saab" trööstis Anna. Nagu sõjavägi, kui kõigist asja saab. Relvata sõdurid relvaga kaktuste vastu. Kes võidab? Veronika nägi aknataie rohelist hilgimirte tümeroheliste päikeses saravate lehtedega ja nende varjus kaktuste halle kääbusi.

Israeli ja Egiptuse lepe USA tuleb L.-Ida areenile

USA välisminister Henry Kissingeri vahendusel tunnistasid nii Israel kui Egiptus heaks nn. Siinai-lepingu. See tähendab üldjoontes seda, et Israel taandub välja strateegilistest Midja ja Gidi mäekurudest ja tagastab Egiptusele Abu Rodeisi öliiväljad. Lepingu tähtsaim osa on aga see, kus Egiptus lubab, et eventuaalselt lahkkelide puhul ei kasutata vägivald. Tüliküsimusi lahendatakse seega rahulikult teel. UNO väeosade mandaati pikendatakse vähemalt kolmele aastale ja moodustatavasse puhvertsooni Israeli ja Egiptuse vahel paigutatakse 200 USA tsiviiltehnikut. Viimased mehitavad radariaamu, mis omakorda kontrollivad liiklust Siinai õhuruumis.

Vastavalt lepingule saab Israel USA-t sõjalist ja majanduslikku abi kaheksa miljardi krooni väärtuses. Teatud lepingu osi pole avaldatud, kuid arvatavasti sisaldavad need USA garantiisid Israelile, kui tulevikus veel kord peaks puhkema relvastatud konflikt. On täiesti võimalik, et sel puhul sekkuvad usalsed otseselt konflikt.

Edaspidi tohivad ka Suessi kanalit läbida laevad, mille destinatsiooniks on Israel. Tingimuseks on aga, et laevade last ei tohi olla militaarset iseloomuga.

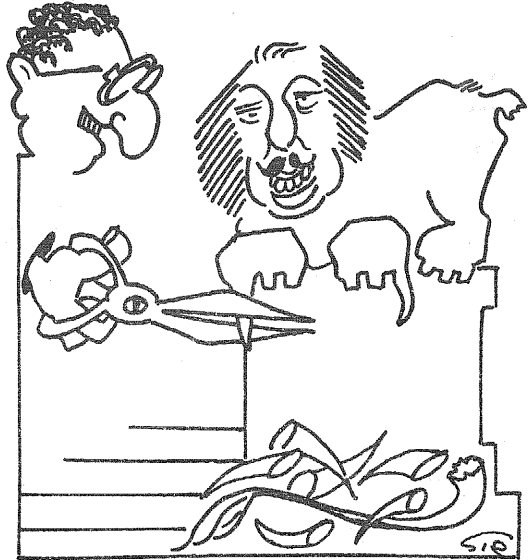
Egiptus tohib oma tsoonis, s.t. puhvertsooni ja Suessi kanali vahel pidada 75 tanki ja maksimaalselt 8000 meest. Raketid on idapool Suessi täielikult keelustatud.

Israel omalt poolt nõudis, et Egiptus annaks lubaduse permanentseks rahuks, kuid sellele nõudele president Sadat vastu ei tulnud. Kairo seisukohaks on endiselt, et nii kaua kui Israel okupeerib ühtsinaat ruitmeitrit Egiptuse pinnast, ei saa kõne alla tulla selline lubadus.

Kolm aastat kestev kindel rahuperiood mõlema riigi vahel on ju lühike, kuid teisest küljest arvestatakse, et Israel ja Egiptus selle aja vältel on suutunud õppima oma ägeid tundeid valitsemaks. Pikapeale võiks nii tekkida olukord, kus mõlemad pooled on võimelised lahendamata oma probleemide otseselt ja ilma välisvahendajata.

Seoses lepingu parafeerimisega on muidugi märkimisväärne asjaolu, et USA on nüüd esmakordselt astunud Lähis-Ida võimalikele areenile, kuna Siinai hoiatusjaamu hakkavad mehitama CIA-tehnikud. Peale selle annab ju USA Israelile ka sõjalist-majanduslikku abi ning garanteerib Israeli julgeolekut.

N. Liidu osatähtsus Lähis-Idas,

vähemalt Egiptuses, on tublisti vähenenud. Juba kolm aastat tagasi tegi president Sadat lõpu Egiptuse-Vene koostööle ja vene tehnikud saadeti koju tagasi. Pärast seda on Sadat orienteerunud rohkem lääne suunas.

USA-s on aga Israel-Egiptuse leping tekitanud teatud rahutust, eriti see osa, mis näeb USA-tehnike paigutamist Siinai kõrbe. Mitmed juhtivad kongressi liikmed on öelnud, et selline olukord ühel heal päeval võib tekitada uue Vietnam.

Ja senati majoriteedi esindaja Mike Mansfield ütles:

— Mulle ei meeldi, et me peame olema puhvriks, mis võib meid kaasa kiskuda uude konflikt. Meil pole mingit mõtet tegeleda maailmapoliitiseina.

Mansfield sõnas tegelikult avalikult seda, mida paljud ameeriklased tegelikult mõtlevad, USA fiasko ja lõusaamine Vietnamis on veel liiga selgesti meele ja seda ei taheta korrata.

Leping on aga järjekordest isiklikuks triumfiks Henry Kissingerile, kes veelikord teendas oma diplomaatilist osavust üllaske probleemi lahendamisel. Seejuures tuleb aga siiski arvestada asjaolu, et Kissingeri seljatangas asub supervõim USA. See tähendab läbirääkimistel seda, et Kissingeril alati oli võimalik anda suuri, näiteks majanduslikke lubadusi — kuid ka ähvardada.

Otse sõjaohu kadumine Lähis-Idast on aga igal juhul tähtis kogu maailmale. Sõda 1973 ja sellele järgneval õitriks ning majanduslikud raskused kogu läänemaailma ulatuses annavad end praegugi veel tunda.

Küsitav on aga, kuidas reageerivad Egiptuse "kapituleerumisele" teised araabia riigid. On kindel, et ägeidam neist on Süüria, kuid Damaskuse osa-

tähtsus pole siiski eriti suur. Tähtsam on see, kuidas reageerivad õliriigid.

Ja tõenäoliselt pole säälpoolt eriti ägedat reaktsiooni oodata — õliriigid pole tegelikult varemgi olnud täiesti hingest Egiptuse-Süüria-Jordaania poolt. Muidugi ei pea ka ükski poliitiline vatejale võimalikkus, et Sadat sõlmis lepingu ilma õliriikide juhte konsulteerimata.

Kuid enne seda lubas ka USA Saudi-Araabiale toetust majanduslikku abi, s.t. aidata Saudi-Araabial täielikult välja ehitada õil- ja muid tööstusi. (EPL/AUS).

Turistid ei lähe Portugali

Portugali-turism, mis mõned aastad tagasi moodi läks, on poliitiliste südamuste tõttu järelel kaotanud. Rootsi reisibiroodest alanuna Portugali-reise korraldavad Ving-resor otsustas reisijate vähesuse tõttu lõpetada reiseid enne tähtaega, et kahjusid vähendada.

Valitsuse korraldusel ei tohi portugali hotellid oma personali siiski vähendada, vaid peavad edasi töötama, "nagu poleks midagi juhtunud". Seetõttu sai erakordse elamus Algarve kuurordis asuvas luksushotellis "Penina" 28-aastane sakslane Wolfgang Schwenck Hamburgist. Ta oli hiljuti hotellis ainukene küllaline — kasutas üksinda hotelli restorani, nautis üksinda orkestriteatriteid ja käis ihukindlana superannas ning basseinis ujumas. Tema "käsitused" oli kahe nädala kestel 40 kokka, 30 keimerit, 36 toidutükki, 24 pakikandjat, 30 pesumait, 25 nõudepesijat, 11 baartendrit jne. Hotelli mäeandher tervitas teda iga hommiku viitsaka kummarusega: "Guten Morgen, Herr Schwenck!"

Soomlased muster- kolhoosis

HELSINGI (EPL) — Soome ajakirjanikud on olnud jälle kutsutud küllalised Eestis, kes neile demonstreeriti "paraadkolhoosis". Tallinna küle alle — Kirovi nimelisel kalurikolhoosis, kus töötas 4500 inimest ja mille juurde kuulub kiliusolamaine nurg konservitööstus.

Helsingin Sanomates, kodanlikus soome lehes, ilmus terve leheküljeline pildirikas reportaaž sellest küllalistele näitamises mõeldud musterkollektivist.

Kõhutõbi tappis eesti punaseid Leningradis

Anton Vaarandi, kes Skandinaaviast maapaost Eestisse tagasi saabus seoses kommunistliku võimu ülevõtmisega ja juhtivalt tegevusse astus kommunistlikus ajakirjanduses, andis Eestis välja oma memuaarid, mis lasevad pilku heita mh. sellele, mis juhtus kommunistidega pärast Eestist väljapõgenemist 1941. Vaarandi ise jäi sissepüüdnud Leningradi koos teiste kommunistlike ajakirjanike ja kirjanikega, et välja anda ajalehte "Rahva hääl", mis pidi toimetatama rinde alla Eestisse lennukite abiga. Tegelikult vene lendid ei julgenud sõja ajal sügavamalt Eesti kohale lennata, nii et propagandalet üldi oma ostarvete ei täitnud, välja arvatud see, et nii olid punajakirjanikud rakendatud ja pääsesid rindele saatmisest. Alles sõja lõpukundel kukkus Eesti kohal alla ajalehepakk, kuid siis oli Moskva korraldusel nimi muudetud – see oli "Eesti vabastamise eest", kuna samatavalised nimed said ka teised sakslaste käes olevate alade jaoks tehtud lehed.

Vastavalt sellele nimetati sõja lõpul ka põgenikele Berliinist saadetud trükitis "Kodumaa tagasi-pöördumise eest" (mis praegu kannab nimega "Kodumaa" ja vahelpeal oli "Tee hääl").

Alpool isoleerustavalt välja- võidetud Anton Vaarandi Leningradi tegevust puudutavatest memuaaripiltidest.

"Mitte kõik eestlased ei lahku- nud Leningradist. Sinna jäi rohkesti mobiliseeritud, mere- ja hulk võitlusüksannetega seltsi- mehi. Kohe Leningradi jõudes tekkis küsimus, kuidas võitlust jätkata... Omavahelisel jutua- jamisel jäi mõte täht peatuma eestikeelsele ajalehele. Varsti oli kü- simus ka partei liinis otsustatud: jätkata "Rahva Hääl" väljand- mist Leningradis.

Chel mornil ja ebasõbralikul septembri hommikul, kui eva- kueerunute pere oli parajasti "as- toria" võrastamajast Schlüssel- burgi poole teele asumas, et sealt sügavamale tagalassee siirduda, tehti mõnele meist ettepanek sel- jakoti õialt võtta ja jääda Lenin- gradile lehte tegema. Oli kahtlejaid ja äraütlejaidki, kuid lõpuks lepti kokku, et "Rahva Hääl" jäävad toimetama Jaak Ottender, August Lukin, Enn Kippel, Karl Taev, Armin Saan ja mina (A. Vaarandi A.K.).

See oli omapärane toimetuse omapäraste ülesannetega. Alu- sime otseselt Leningradi poliitva- litsusele, seega kuulusime arve- kosseisu. Igale mehele määrati vastav sõjaväeline kraad, meid arvati väeosa toidule, tubakale. Ja mis kõige enam üllatas: millegi- pärast anti meile tankistide musta värvi mündrid selga.

Tõbrumiks saime "Leningrad- skaja Pravda" toimetuse ühe toa... Trükkidena asus samas ma- ja meile õnneks töötas seal la- mahustal, kellest edaspidi suur abi oli. Nii siis hakkasime ajalehte tegema tundmatule lugejale. Teadsime ainult nipalpu, et sõja- väe lennuk tirsakhi kord Maarja- ja kohal alla puistab, aga kui palju sellest õigesti kätesse lä- heb, kui palju vaenlase pilku satub või rabakunkal tulle lehitse- da, seda me ei osanud arvata. Optimistidena panime küll ajalehe alumnisse nurga nõuande: "Pärast lahilugemist anna teistele edasi, saada teile maakonda või aseta nähtavale kohale üles."

Ümber kunagise "õhtulehe" kaustas väljaannet ilmus ainult 1–2 numbrit kuuks. Peamiseks loogi- suunaks kujunes fashismi olemuse lahkamine. Enn Kippel kui ajaloo- liste romaanide autor oskas seda osavasti siduda eesti rahva mine- vikuga. Kindrakomissar Litz- mami ja tema eesti soost "direk- torite" tegevus võeti samuti ägeda talle alla. August alle oma lõovate epigrammidega küsis juba ühes esimestes numbrites:

Kohvrid kas pakitud, Hjalmar Mäe? Tuleb küll varstigi teha varvast, ävvärst doktor ja reutu- rist vesipää.

Algul oli toimetuse töö nõrge- maks küljes asjaolu, et puudus peaaegu täielik informatsioon Eestist. Ilma sellelta oli aga raske vaenlast loovalt rünnata. Eit aidu- nud muu, kui kahhasime õhtule- kretoviski saarel ühes sõjaväel- as Revaler Landessender'it kuu- lamaks käima.

Taluma saatja diktori hääl kõ- stis tumevalt, nagu maa alt. Palju läks kaduma. Ent seegi, mida kõrv kinni püüdis, andis ajalehe töö jaoks tugipunkti. Oli tähtis teada, kuidas "Õstlandis" elati, kuidas uusaasajailt maad tagasi võeti, talupoegadelt suuri villjanorme nõuti, mis talveabi kokku aeti jne.

Üks viljakamaid toimetuse liikmeid oli Enn Kippel. Mitte ai- nult kirjaniku väle sulg, vaid ka kauaegne sõjaväes teenimine olid nõud eelduseks, et hästi kirjutada. Rinde olukorra jälgimine jäigi peamiselt Kippeli hooleks. Ta koostas üleskutsed ja lendehtie. Selle kõrval jäi Kippeli aga roh- kesti aega üle ja ta asus kirjutama uut romaani "Isamaa pojad".

Väljaspoolt Leningradi saime algul väga vähe kaastööd. Kirja- rahvas oli tagalas aliali. Posti- rongid Leningradi vahel enam ei liikunud, posti vedamine lennuki- tega oli aga mitmeti ebakindl.

Hangetusisun peapostkontoris pakus pakane, tint oli jäänud, ka- sukate ja viitidega ametnikud ei teadnud isegi, kas ja millal kirjad tulevad või Leningradist välja lä- hevad. Välimaaailmaga oli enam kui raske sidet luua.

LENINGRADIS POMMIDE ALL

Leningradiski jättas surm in- mest igal sammul. Vaenlase len- nukid või kaugealaskedehi pomm- vois sind tabada tõelusa taga või voodis, tänaval või trammis. Sa- geli oli kümnekond pommilrünn- ku päevas. Kui õhtuti Krestovski saarele sõitsime, ajas häiresigna- al meid vahel kolmenäit korral trammist välja varjendisse, mi- stõttu teekond välitas mitu tundi. Juba blokaadi esimestel nädalatel kokkus mürsk "Leningradskaja Pravda" toimetuse, otse meie naaberlinna, nõudes ühe in- imohvi.

Mõni aeg hiljem lendas mürsu- kild "Rahva Hääl" aknast sisse ja tungis villistades üle laua vastas- seinale. Õnneks ei tabanud see ke- dagi. Piiramisrõngas oli nii ligiläi, et kuulipilduja ta-ta-ta kostis õh- tult selgesti südalinn.

Hitlerlased olid otsustanud Le- ningradi vastupanu murda nälja ja külma abil. Sütepommidega oli leningradilaste sahvur – Badjevi- nimelised toiduload – juba sep- tembris hävitatud. Mitu päeva- lina kohal hõljunud valkjaskolla- sed paksud suitsupilved rääkisid jahu, suhkru, või ja rasvainele hä- vitamise kohutavast ulatusest. Lennukitega ei jõutud aga miljon- telinna vajalikult varustada. se- tõttu muutusid toiduload aasta- vahetusel järsku üsna raskeks: toidulest anti 250 grammi leiba päevas, tennisjutale ja õlapee- tavatele 125 grammi. vahel lisaks veidi makarone või mõnda tagai- net. Sõjaväelaste toidunorm oli pi- sut suurem ja selle saamiseks võr- demisi korraldikut kätte. Kolmesajale grammile leivale lisandus 80 mikuti ja õhtuti enamasti 30 grammis hirsiputru ja lõunal taldi- kuttis hõredavõitu suppi.

TRÜKIVEA TÖTTU SAADI AJUKUKITET

Parem polnud lugu küttega. Ki- visõbe ja puude vedamine sissepi- ratud linna ei tulnud kõne allagi. Vanad tagavarad olid varsti läbi. Viimases hädas hakati planks, mööblit ja isegi kirjandust põle- tama.

Toimetusravhas pääses päris imekombel külmahädast. Trüki- veakurat tegi too soojaks. "Rahva Hääl" veebruarinumbri saatus po- via, mis moonutas ühe artikli po- viat. Number jäi välja saatmata ja kogu tiraaž (umbes 15.000 eks.) anti meile ahjukütteks. Sellest jätkus paariks külmemaks kuuks.

Meie väikeses kollektiivi pulis löi ühises taktis kogu leningradilaste südameleöökidega. Otseste toime- tustöö kõrval tegelesime mõnel määral ka sõjasaadusega: õppi- sime sõjaväe määrustikku, võtsi- me läbi vintpüssi, püstoli ja kahuri ehituse ning käisime mõnikord märkligi laskmas. Tihti peale ko- gunesime poliitvalitsuse vastava osakonna koosolekutele, loengutele ja kinoõhtutele. Antud olukorras oodati eriti loenguid rahvusväheli- se olukorra ja rinnete seisukorra kohta.

Tuli ette ka ebameeldivaid, traagilisi koosolekuid. Süngete nägudega istusime näiteks koos ja mõistsime kohut kaasaegsete "surmud hingedega" hangeldajate üle. Ühes kollektiivis oli paar egiasti surma läbi lahknute arvel leiba välja võinud, misul sõnund ja hingehilina eest ka turul võinud. See oli tollal raski kuritegu. Euk- kamist oli üksmeelse ja karm. Rindeleminke pidi näitama, kas meeste vaprus lunastab eeskumise või tuleb neil tingimisi määratud karistus pärast sõda ära kanda.

INIMESD NÕRKEVAD JA SUREVAD

1942. a. esimestel kuudel hakkas alatoitluse tagajärjel levima düst- roofia (kõhetus A.K.). Inimesed muutusid füüsiliselt nõrgaks ja ei suutnud enam voodist välja tulla. Mõnel pool jäid terved perekonnad pikali. Raskematel juhtudel kippus surmgi külaliseks. Naised panid oma suhteliselt ohtrama lihasku- dede rasva varal siiski kauem va- stu. Veebruarikuul aga lebas tä- naaval juba laipu, mida ei jõutud ära koristada. Mitmekorruselises majas, kus elas Harald Nael, mu- protsessikaaslane kodanluse päe- villi, oli veel aastavahetusel ki- nud elu, olnud askeldamisel ja ruttu, jutuvada ja lapsekileid, veebru- aruul aga valitses tolles majas otse surmavalikus. Marie Valter, kelle korterist käis Naela otsima, viipas juhtuhtl kõrga ning lausus: "Nad on kõik ümberringi surnud. Harald pidi leppima roguksikoti- ga."

"Rahva Hääl" toimetis kaotas surma läbi kõigepealt August Lu- kina. Ühel päeval oli ta Nevskil kokku varisenud ja maha kukku- nud.

Üleni lumisena koju jõudes süüdistas ta oma nõrka sõdant. Aga järsk muutus tema välismu- se rääkis düstroofia: viimasel ajal tursunud nägu oli äkki ilise- vajunud ja ta nägi välja kui luu ja nahk.

Järgmisel hommikul ei vastanud ta enam meie küsimustele. Pulis- oli lakanud tüksumast. See oli 30. veebruaril palku. Leningradi rinde poliitvalitsus tegi otsuse maita ta

Solzhenitsõni endise naise KGB abiga ilmutatud mälestused

NEW YORK (VE) -- Möödunud suvel kui 2 miljonit eksemplari Alexander Solzhenitsõni raamatut "Gulagi saarestik" pandi P. Ameerikas müügile, Nõukogude Liidu esindajad pakkusid valiksest lääne kirjastustele Solzhenitsõni esimese naise mälestusi, ilmse sooviga kirjanikku alavääristada ja ta nime muresta.

Need mälestused on nüüd ilmu- nud Ameerikas nimega "Sanya: My Life With Alexander Solzheni- tsky" by Natalya Reshetovskaya. "Sanya" Minu elu Alexander Solzhenitsõniga", kirjutavad Natalja Reshetovskaja.

Kuigi need on nimetatud Natalja Reshetovskaja mälestusteks, kes abielus kirjanikuga 1940, kui nad mõlemad olid ülikoolis ja kes lahut- tas temast 1970, paistab neist ometi kohe välja, et ametlikud Nõuko- gude Liidu "asjatundjad" on selle raamatu kohendamise juures ol- nud abiks.

Näiteks on raamatus öeldud, et selleks kui häid põhjusi, et Solzhe- nitsõn 1945.a. arreteeriti ja igno- reerib täielikult ta rehabilitee- rimist 1977 N. Liidu kohtu poolt, kus ei leitud mingild kriminaalseid põhjusi ta vangistamiseks. Samuti pole raamatus nimetatud Nikita Hrushtšovi, kuigi just tema tõttu võis ilmutada Solzhenitsõni esimene teos "Ivan Denisovitsh" (1962).

Selles sugereeritakse, et kirja- niku polnud kunagi tõemeelt ja nägi ainult seda, mida ta soovis näha.

Natalja tahab anda enesest us- tava, tubli ja kaukannatanud naise iseloomustust, kuigi elas sel ajal kui S. oli vangistatud teise mehega, aga ta tuli siiski S. juurde kui see vabanes. See võinuks olla kirjaniku psühholoogiat analüüsiv teos, aga vaele võib alla mitmeid vorme ja need mälestused on omanest just N. Liidu ametivõimu- de vaele ja kogu elukäsitlusele.

Balti lipuvälve Chicago Civic Centeris Helsingi konverentsi puhul. Vasakult Aino Kulassalo, õp. Elmar Pähn, Eesti Seltsi esimees August Parts ja Anne Pähn-Lall. Viimane oli lipuvälve 36 tundi, seis- tes nii öises jaheduses kui päevases kuumuses. (Foto Kõpp)

Aleksander Nevski lavasse. Ka- hjuks viibis linna täitevkomitee sellekohase sanktsiooni ja me pl- dime oma töökaaslaste süngtama. Olla kalmitule lihtsast puusirg.

Ei möödunud nädalakti, kui toimetuse read veelgi hõrenesid. Raskekujuline düstroofia tabas Enn Kippelit. Ühel õhtul läksin koos Kippeliga üle Fontanka silla kodu poole. Lumi rudises jalge all, külm näpistas nina. Arutasime artiklit teese, mille kalal ta parajasti töötas. Mõtted olid selged, lubadu- sed kindlad. Äkki komistas mu kaaslaste jalga ja ta kokkus maha. Hakkasin teda üles aitma ning kohkusin: sinel oli otsekul tühi, mees oli usumakutl kõhnaks ja kergeks jäänud.

Paari päeva pärast viisime Ennu sõjaväe ambulantsi, kus ta seisu- kord tunnistati raskeks ja ta saa- deti jalmalad haiglasse. See oli meie viimane nägemine. Haige võttis küll täiteslepe ja kaustiku kaasa, lootes leha haiglas märkimeld- eadisse loomingu jaoks, kuid 15. veebruaril läppes kirjaniku elutee.

Järgmisena langes rivist välja toimetaja Jaak Ottender. Düsan- troofiline lihaste atrofeerumine ähvardas meest jalutuks jätta. Kuuat lamas ta raske seisundis Sverdloviniimelises haiglas ja hil- jem Põhja evakuertituna veel seelsetes laatsaretides, enne kui tõsisemast hädast jagu sai.

Jäime ilma ka masinikirjuta- jast, kes otsustas oma vileastase poja päästmiseks blokaadirõngast välja pääseda ja lähe Laadoga ta- galasse evakuertida. Ilmselt kat- se ebaõnnestus. Mele ei saanud temalt enam mingit elumärki, kuigi ta lubas kohale jõudes meile

teatamiseks teid leida. Bõibolla pani vaenase pomm või pakase pigistus noorele elule punkti.

Seitsmeliimelise toimetusest oli järele jäänud ainult kolm, kes ka polnud enam endise kehakaalu ega tervise juures... Leningradi eesti raadiosaadete toimetuse liikmed Paul ja Elvine Usman ning Villem Reiman püüdis sa- mutti raskekujulist düstroofiat, kuid tegid tööd edasi...

Malkuul leidsid toimetuse töös aset suured muudatused. Lenin- grad rinde poliitvalitsus otsustas kõigepealt muuta ajalehe nime. Üus nime "Nõukogude Eesti Eest" tähendas võitlusvalmu teravda- mist.

Vahetevahel andis Leningradi rinde poliitvalitsus meile isalea- sandeid. Meie Eestisse partisan- dele saadetavale raadioteatele tõlkida ja shifreerida. Näiteks tea- tati kuupäev ja kellaaeg, millal lennuk tuleb, tehtaagu seks ajaks mees tulla üles. Norra Quislingi leegioni moraali kõikus, mõned mehed jooksis üle. Vaja oli neid üle kuulata. Pidin tõlgiks olema ja hil- jem rindel Pulkovo mägedes no- rakeelised saatelid koostama ja valjuhääldajaga kaudu ette lugema. Väga kauaks seda tööd ei olnud, sest õige pea koristati Norra lee- gion ehk nagu sakslased seda pil- gates ütlesid "Norra tsirkus" rindelt ära.

Aastavahetuseks küpses lehe saatuse kohta uus otsus: hakata seda välja andma EK(b)P Kes- komitee häälekandjana Mosk- vas... Nii lõppes sõjaajase ees- tikelise ajalehe väljaandmise esimene periood Leningradis. (VES/AK).

Meie unustamata armas õde, naiseõde ja tüdi

Elfriede Lai

Sünd. 12/5 1898 Karepal
Surn. 31/8 1975 Borásis

Mälestavad sügavas leinas

ALICE ja EMIL

LEONORA ja JOHANNES

EVI

Matusetalitust toimub reedel, 12. septembril kell 13.00 Uppständerse kabelis S:t Sigfridi kalmistul Borásis.

Armas täditütar

Elfriede Lai

Mälestavad sügavas leinas

ALEKSANDER TIITSO
perekonaga

SUGULASED
Eestis

Head sõpra

Elfriede Lai'd

mälestavad kurbuses

LEENI

JASKA ja HELLO

AITA ja GÖRAN

MIKAEL

Kanadas õnnetu surma läbi lahkunud armast

Antero Yllö't

mälestab leinas

ALICE YLLÖ
poegadega USA-s

Spioon . . .

Alg. lk. 1

Rumeenia saatkonnast on kiiruga lahkunud samal ajal kaks diplomaati.

Vahistatud dr. Titus Perila on üles tunnistanud, et tema kontaktimeheks spionaazhis oli just esimene saatkonna sekretär Seidez.

Virgil Tipanut on anunud andmeid spionaazi kohta kogu Euroopas, mistõttu afäär võib tunduvalt laieneda. Igal juhul on kogu demokraatlikus Euroopas julgeolekuteenistused alarmeeritud. Esmajoones puudutab see tööstusspioone, kes saabuivad teaduslike uurijatena ja hakavad asjatundlikult vastuvõtivate maade tehnilisi saladusi üle piiri toimetama. Need informatsioonid aitavad idariikidel vastava informatsiooni rakendamist oma tööstuses.

Norra ära hüpanud Virgil Tipanut on koos abikaasa ja kahe lapsega nüüd Londonis, kust ta kavatseb edasi minna USA-sse.

Vene . . .

Alg. lk. 1

da endale ise valitsussüsteem — esmakordselt pärast seda, kui N. Liit okupeeris need. Bell annab lihtsilevaate Balti riikidest, nende asukoht ja ajaloo. Ta märgib, et need rahvad on etniliselt, keelelt ja ajalooselt täiesti erinevad venelastest. Edasi ta jutustab raskest venestamisest Baltikumis, mille eesmärgiks on likvideerida sealset rahvust. Bell mainib vene hävitustööd kutaarilisel ja usulisel alal ning annab kokkuvõtte ülevaate, kuidas Natsi-Saksamaa ja N. Liit ja gasid omavahel salajas lepinguga ida-alad ja kuidas Eesti, Läti ja Leedu välisministrid käisid Moskvas, et alla kirjutada "mittekallale tungi lepingu", millele järgnes nende maade okupeerimine. Pärast küüditamisi 1941. a. ja uuesti 1943/49. a. on baltimaalaste arv suurel määral vähenenud. Nende asemele tuuakse Balti riikidesse nüüd suurel määral venelasi.

Bell avaldab tunnustust balti põgenikele USA-s, kes jätkavad võitlust oma kodumaas heaks. Tema resolutsioon nõuab peale vene vägede väljavõtmist Baltikumist ka vene kolonistide väljavõtmist ja küüditatute ning põgenike tagasitoomist.

Mainides meremees Kurdira päästmist nõukogude ikestusest ütles Bell: "Miljonid leedulased, lätlased ja eestlased samuti palvetavad vabaduse eest. Seda vabadust on võimalik saavutada vaid siis, kui nende kodumaad on saanud tagasi iseseisvuse."

Humaansus

Alg. lk. 1

kinni, andke kaasa valvurid, et saaksin vana emakest veel kord vaid näha — tuln ja selleks siia", palus külaline. Seadusse sattunud ametnik viis nutva inimese ülemuse tuppa. Mis edasi juhtus, ei saanud teised sabas teada. Kas ta sai näha ema enne surma? Igal juhul üks teine, kelle vanemad olid maetud Tallinna lähedal Kloogal, sai kindlalt eitava vastuse: ei mingit haudade külastamist.

Viimasel ajal on tugevnenud reisijate tollikontroll. Paljudel tuleb läbi teha põhjalik labitsimine, kusjuures näit, väõrihmad, ülikonnaõmblesed, kingatallad jne, piinliku hoolega läbi uuritakse. On esinenud ka juhtumeid, kus "tollitav" käsutatakse kõrvalruumis alasti, et põhjalikku riituse kontrolli teostada.

Reisijad märgivad ka seda, et kui lalulpoole ajal kauplustes oli toiduaineid küllaldaselt, siis praegusel ajal esineb jälle n. n. "defitsiidipäevi", kus näit. liha ja kala on raske saada.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Bridzh

Esimene kokkutulek hooaja avamiseks toimub reedel, 5. sept. kl. 18.30 Eesti seltsi ruumides Karlsborgis. 2. Palutakse tulla kõigil, kuna on vaja arutada tähtsaid küsimusi.

STOCKHOLM

SET bridzh

Stockholmi Eesti Tennisklubi bridzhklubi sügishoogaeg on alanud. Mänguhoold toimuvad nagu varem esmaspäeviti Eesti Majas, Walling, 34 kl. 18.30. Kõik bridzhuhvilsed, vanad kui uued on tere tulnud. Esimestel kohtumistel toimuvad õhõhtulised paarisvõistlused. Sügisene tegevuskava avaldatakse järgmisel mänguhoold.

STOCKHOLM

REE Naisringile

Naisringi erakorraline peakoosolek on kolmapäeval, 10. sept. kl. 17.30 REE ruumes, Sandhamns. 1. Juhatus loodab rohkearvulist osavõttu ja ütleb tere tulemast uutele liikmetele.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis peaajumalat, 7/9 kl. 9, kog. õp., orell H. Kiisk, armulaud, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines jumalat, 7/9 kl. 14, õp. Kool, orell PG Strömberg, lauluühed.

GÖTEBORG: St. Paulis jumalat, 14/9 kl. 14, õp. Wilund, orell L. Lindblom, armulaud, lauluühed.

NORRKÖPING: Matteuses jumalat, 14/9 kl. 14, õp. Kool, orell H. Piirimets, laulur.

EESTI AP. GIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni kirikus liturgia 7/9 kl. 11, preester Suursööt Stockholmist.

SOOME ORTODOKSKIRIK

STOCKHOLM: Jakobi kiriku kõrval ort. kabelis liturgia soome ja eesti keeles 7/9 kl. 11. Teisipäeva ja õpperingide tegevuse algus, ülemp. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Neliõhdi kirik, Bråvalla, 11. pühapäeval, 7/9 kl. 10, kl. 11 jumalat, Allan Laur, koor ja kvartett, 9/9 kl. 19 palve- ja piibli.

STOCKHOLM: Normalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat, 7/9 kl. 14, O. Targama ja A. Roos.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat, 14/9 kl. 11, A. Milder, lauluühed.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat, 7/9 kl. 11, O. Loogna Stockholmist ja V. Kub. ja.

GÖTEBORG: Smyrna, parkgatan 1 jumalat, 6/9 kl. 17 ja 7/9 kl. 15 (muudetud ajad), O. Loogna Stockholmist, Kristuse surma mälest. Pühapäevakool algav 14/9 kl. 15.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat, 7/9 kl. 11, Kristuse surma mälest., H. Nyman. Piibli- ja palvet. 6/9 kl. 15 ja 10/9 kl. 13.

BESTI MAJA
WALLING 34-I

Perenaine: 21 81 34
Majavanem: 11 47 77

Oksjon

Jaak Räats'a päranditombu vara müük teostub laupäeval, 20. sept. kell 10 Forsstengsgat. 4 H, Göteborgis. Vara hulka kuulub ka paat. Läh.andm.: Mihkel Tomingas, tel. 031/48 87 99.

HOOLDAJA

PRISSTOPP PÅ LASTBILSTRANSPORTER

Regeringen har från och med tisdagen den 2 september 1975 infört prisstopp på befordran av gods med lastbil (SFS 1975:808). Prisstoppet gäller inte transporter mellan Sverige och utlandet om transporten sker på genomgående fraktsedel.

Stoppet är det pris som gällde den 15 augusti 1975.

Prisstoppet är individuellt för varje företag både beträffande själva priserna och i fråga om försäljnings- och betalningsvillkor. Bland annat får individuellt utgående rabatter inte ändras till kundens nackdel.

KUNGÖRELSE OCH FÖRESKRIFTER i anslutning till tillämpningen av allmänna prisregleringslagen publiceras i serien Prisregler. Det nu aktuella numret (Prisregler 1975:8) utges inom kort och distribueras utan särskild beställning till åkeriföretagen. Det kan också erhållas från SPK eller priskontoren hos länsstyrelserna utanför Stockholm utan avgift. Nämndens adress är: Box 1611, 111 86 Stockholm, tel 08/14 20 80.

statens pris- och kartellnämnd **SPK**

Armast isa ja vanaisa

Simo Otsa't

Sünd. 28/9 1900
Surn. 2/9 1975

mälestab leinas

POEG
perekonaga

Matusetalitust teisipäeval, 9. sept. 1975 S:t Eskili kabelis Eskilstunas.

Armast

Simo Otsa't

mälestab kurbuses

PEREKOND
SIMO HAUUKA

Oma 83-ndal eluaastal lahkus meie armas ema

Anna Tüli

Mälestavad leinas

EVALD
abikaasaga Rootsis
VALTEE
perekonaga Eestis

Kullerkupud, sinililled
ema haual õitsegu.
Tähesära, päiksepaiste
kallist kalmu ehtigu.

Maetud 17. augustil 1975
Rakveres.

Telesiooniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
1.30 Tapakuttia. Aktueilt magasin
6.00 Me kaupunkilaiset. Väri.
VI stadsborn. Färg. Del 6. Förorten
och stadborn.
0.15 "Tas soovetava..." Väri.
Kupprodd. Färg.
0.35-11.05 TV-n liikenekoulu.
TV:3 trafikkoulu.
7.35 Mitt hus och min trädgård.
Färg. Sören Engelbreksson om pe-
nenner.
7.55 Helgmaalsbön från Håbo gård i
Lomma. Färg.
8.00 TV-nytt, väder.
8.05 Vår sjunde kontinent - havet.
Färg. Delikatesser, säte för kostbara
pärlor, de simmar och springer, ju-
veler i havet - vi är bland musslor,
ostron och sniglar.
8.30 Människor som lär. Färg. Irene
och Henry Andersson i Rågårdsvik
på Skaffö i bohussliska skärgården.
8.40 Lorange Masarin och Dartan-
jang. Färg. Dockfilm av Barbro
Lindgren.
8.55 Ett köpmanshus i skärgården.
Färg. Kapitel II: Havet och männi-
skohjörtas hemligheter.
I rollerna: Ulf Brunnberg, Agneta
Boime, Toralf Mørst, Ake Falck,
Essy Persson, Ernst Günther, Ulla
Jacobsson, Hans Ernback, Sten-Ake
Cederhök, Jan Nygren, Ulf Palme,
Sven Wolter m fl.
9.45 Slottstapning. Färg. Lasse
Holmqvist från Bäckaskogs slott.
Medv. bl.a. Marianne Hedengrahn,
Ake Jörnvalk och Jan Malmström.
1.00 Aktueilt, väder.
1.30 TV-nytt.
1.35 Kojak. Färg. Telly Savalas som
kriminalkommissarie Theo Kojak
vid New Yorkpolisens. Inbrottstju-
ven Kevin Le Jon lyckas stjåla
obligationer för en miljon dollar.
Hans tillvaro kompliceras dock av
att allt fler och fler människor vill
förkorta hans liv.
2.25-23.40 Speedway: VM-final.
Färg. Sammandrag från årets final
på Wembley. Jan Svanlund.

TELEVISION 2

4.00 Dagrepis: Herrskap och tjä-
nefolk. 3. Färg.
5.00 Dagrepis: Leva tillsammans.
Vem passar Johans lejon?
5.50-16.55 Dagrepis: Var står ABF?
Färg. Textat.
7.25 TV-nytt, väder.
7.30 Jakob Dundersdags. Färg. 2.
Matsalsbordsbåt, skeppohoj!
8.00 Lördags - om hästar. Färg.
9.30 Gåst hos Hagge: Janne Carl-
sson. Färg.
9.20 Cash Co. Färg. Tecknad film av
Björn Jernberg om en profitjägares
uppgång och fall.
9.30 Rapport med väder.
9.00 Adamson i Sverige. Svensk
långfilm från 1966 efter Olle Låns-
bergs roman. Regi: Stig Ossián
Ericson.
Medv: Hans Ernback, Christina
Schöllin, Margaretha Krook, Ker-
stin Tidellus, Gio Petré.
1.30 Sandy Duncan med gästerna
Gene Kelly och John Davidson.
Färg.
2.25 TV-nytt, väder.
2.30-22.55 Lördagsfarsen: MASH.
Färg. Tagning! Kamera!
I rollerna: Alan Alda, Wayne Ro-
gers, McLean Stevenson, Loretta
Swit, Larry Linville, Gary Burghoff
m fl.

TV Söndag

..00 Gudstjänst från Håbo gård
(SMF). Färg. Pastor Lennart Molin
och en ungdomskör från Svenska
Missionsförbundet i Lund besöker
ett handikap-centrum i Lomma.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpråkiga program:
0.15 Uutisviikko.
Nyhetsveckan.
0.40 Pertsa ja kilu ja timantitruot.
Väri.

Pertsa och kilu och diamantju-
varna. Färg. Del 1.
11.00-11.15 Yö. Väri.
Röster i natten. Färg. Bild- och
ljufantasi.
14.45 Kravallerna i Altholm. Färg.
Del 8: Slutuppgörelse.
16.05 Jennie. Färg. Lady Randolph
Churchill.
17.00 Aktueilt i veckan. Färg. Textat.
17.30 Inge nytt under solen: Mont-
reux '75. Färg. Tredjepristagaren i
årets underhållningsfestival "Mad
in Austria", producent av ORF, den
österrikiska televisionen.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Med dig och utan - sovjetisk
långfilm från 1973. Regi: Rodion
Nachapjotov.
I rollerna: Marina Nejolova, Jozas
Budrajtis, S. Borodokin, M. Bulga-
kova, V. Zeldin, V. Kosykh, N. Pa-
stychov.
19.30 Mao Tse-tung's Kina. Del 2: Den
1 oktober 1949 proklamerade Mao
Tse-tung grundandet av folkrepu-
blikken Kina. Roger Pic vid den
franska televisionen har samman-
ställt arkivbilder, som bl.a berättar
om kulturrevolutionen, Kinas roll i
Korea- och Vietnamkrigen samt den
ryska kinesiska konfrontationen vid
gränslinjen i Ussuri 1969.
21.00 Aktueilt, väder.
21.00 TV-nytt.
21.35-21.45 Söndagskväll. Färg. Ba-
bels torn - andakt med Olov Hart-
man.

TELEVISION 2

15.00-16.30 I morgon börjar livet.
Engelsk långfilm från 1932. Regi:
Alexander Mackendrick.
Medv: Phyllis Calvert, Terence
Morgan, Mandy Miller, Jack Haw-
kins.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Totte. Färg. 2. Totte går ut.
17.40 Mumindalen. Färg. 2. Det för-
trollade badhuset.
17.50 Inomhuselekar. Färg. Dansk
tecknad film.
17.55 Det rör på sig. Färg. Danspro-
gram för hela familjen.
Medv: Kari Sylvan, Karin Thulin,
Julius Jacobsen.
18.30 Dokument utifrån. Färg.
19.00 Storhjässan i Borgsjö - filmbe-
rättelse av Sune Jonsson om höstar-
bete i det gamla norrländska bon-
desamhället.
19.30 Rapport med väder.
19.00 Somiga har tur. Färg. Kana-
densisk pjäs om en man som efter
många år återser sin stora kärlek.
I rollerna: Jackie Burroughs, Mi-
chael Tait och Robert Warner.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Vem älskade Jenny Langby?
Färg. En ung kvinna hittas död vid
ett järnvägsräp. Hon identifieras
som Jenny Langby, mor till en rad
barn, hemmafria. En dramatisk re-
konstruktion av ett autentiskt fall
ur den australienska verkligheten.
21.50 TV-nytt, väder.
21.55-22.05 Innan vardan. Färg. Gun-
nel Mogård på invandrarbyrån i
Uppsala.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00 Switch on 3, åk 3.
9.15 Den hemliga verkligheten 1.
Den långa dagen. Färg.
9.45-10.05 Vår bild av världen, åk 6.
2. Jordens historia. Färg.
10.10-10.25 Människan - djuren -
naturen. Lågstadiet.
10.35-10.55 Människan och naturen,
åk 4. 3. Sturup före och efter.
14.30 Espana Manana - Spanien ef-
ter Franco. Färg.
15.25 Svante Thuresson sjunger
mjuka och svängiga låtar. Färg.
15.55 Min natur. Färg. 16.10 Så slut-
ade 30-talet. SF-Journalen från hö-
sten 1937 till våren 1938.
16.30-17.00 Halvfem. Veitkat Sussu
ja Pelle. Färg.
"Vad är det för saker man har i
kroppen"?
Herr Kubbs.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ante. 3. Snöstormen. Färg.

18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Klastärffen. Manus och regi:
Carin Mannheimer. Färg.
I rollerna: Maria Hörnellus, Barbro
Oborg, Inger Hayman, Birgitta
Palme, Ulla Blomstrand, Per Elam
och Magnus Nilsson.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.55 Jag var, jag är, jag blir -
östtysk film om Chilejuntans terror.
Programmet är huvudsakligen inspelat
i fånglägret Chacabuco, en f.d.
guldgruva som fascisterna an-
vänder som koncentrationsläger.

TELEVISION 2

Dagrepis:
15.30 Leva tillsammans "för alla har
dom sina drömmar".
Dagrepis:
16.20-16.45 Oscar Peterson med gä-
ster. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Vilse i pannkakan. 6. Världens
kant. Färg.
17.45 Stig Claesson "Slas" berättar
för barn.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vem var Axel Wenner-Gren?
- serie av Ingrid Dahlberg och Bir-
gitta Svensson. Del 2. En PR-man?
Färg.
20.50 En ny bok. Molnens bröder av
Barbro Lindgren. Färg.
21.00 Familjelagen. Åkenskaps eller
ej. Färg.
I rollerna: Maria Göransson, Jan
Malmström, Carl Billquist. Dessutom
medverkade advokat Lef Silbersky.
21.15 Något om vuxna och unga
kurs om generationsskillnader.
Färg.
21.30 Människor som lär: Emilia och
1900-talet. Färg.
21.50 Den unge Törless. Västtysk-
fransk långfilm från 1966. Regi: Vol-
ker Schlöndorff.
Medv. Mathieu Carriere, Bernd Hi-
scher, Marian Seidowsky, Alfred
Dietz.
22.55-23.00 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
10.00 Switch on 3, åk 3.
10.10-10.35 Sex städer i Latiname-
rika. Färg.
12.00 Naturkunskap, åk 1. Färg.
12.20-12.40 Over grenene. Norska
för mellanstadiet. Färg.
13.20-13.40 Vår bild av världen, åk 6.
2. Jordens historia. Färg.
14.00-14.20 Naturvetenskapligt maga-
sin. Gymn. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Mannen i san-
den. Grekiskt skuggspel. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Kika, digga, ding. Vi gör musik
med bl.a. Ted Gärdestad som berät-
tar hur han och hans bror Kenneth
brukar göra sånger. Färg.
18.35 Fabelernas värld. Pentti Varg
och bandaget. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Värnen runt - mandamprovet
eller galenskap - om Sveriges
längsta motionslopp på cykel. Färg.
20.00 Robin Hood - den förälskade
filmkritiken. Signaturen "Robin
Hood", allas dr. Bengt Idestam-
Almqvist, 80 år intervjuas och por-
träteras av Jonas Sima. Färg.
20.40 Öngötning för örnen - sång-
kvartetten Camerata Holmlae, orga-
nisten Gustaf Sjökvist, en stråk-
kvartett samt några dörkklockor.
Färg.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.30 Fallet med läraren. Ma-
nus: G. Giagni och S. Maestranzi.
I rollerna: Renzo Palmer, Enrico
Canezzini, Enzo Liberti, Donatella
Ceccarelli, Emilio Marchesini, Re-
nato Mori.

TELEVISION 2

Dagrepis:
15.30 Journalen. Färg.
Dagrepis:
16.00-16.25 M A S H. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.

17.30 Vilse i pannkakan. 7. Otroligt
roligt. Färg.
17.45-18.00 Stig Claesson "Slas" be-
rättar för barn.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Herrskap och tjänstefolk. 4.
Kvinnor skall vara tappra. Färg.
20.50 Auslagstavlan. Färg.
21.00 Känner du Gunnel Vallquist?
Författarinnan Gunnel Vallquist
porträtteras av Hans Hederberg.
Färg.
21.50 Kvällsöppet - Åke Wilhelm-
son. Färg.
22.35-22.45 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.00-9.25 Lärarprogram: Vad är
handikapp. 2. Förstår du?
9.45-10.00 Människan - djuren -
naturen. Lågstadiet.
12.20 Den hemliga verkligheten. 1.
Den långa dagen. Mellanstadiet.
Färg.
12.50-13.05 Let's talk business. 1. Di-
versification. Gymn. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Åsnan och vat-
tenpölsarna. Den lilla björnen. Luft-
ballongen. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Tasjken - brödet stad.
20.00 Gåst i gemenskapen - det
ungrodda och byråkratiska EG.
Färg.
20.40 Våj kurs! Smakbiter ur hö-
stens kurser för vuxna. Färg.
20.50 Avbruten skidweekend - tek-
nad teckels kortrytare. Färg.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-21.55 Utvecklingsstörda berät-
tar. Färg.

TELEVISION 2

Dagrepis:
15.30-16.10 Leva tillsammans.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Vilse i pannkakan. 8. Blod och
lingonsylt. Färg.
17.45-18.00 ca Stig Claesson "Slas"
berättar för barn.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Leeds united - pjäs av Colin
Welland. Regi: Roy Battersby.
Medv. Stan Stennett, Elizabeth
Gault, Lynne Pe-Medv. Stan
Stennett, Elizabeth
Spriggs, Bert Gault, Lynne Perrie,
Lori Wells, Peter Wallis, Pat Wallis,
Terence Frisby och Peter Cellier.
20.30 Kvällsöppet - Åke Wilhelm-
son. Färg.
22.45-22.55 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.30 Vår bild av världen, åk 6. 2. Jo-
rden, en planet i förvandling. Färg.
9.45-10.00 Teknik i vardagslivet, åk
2-3. 1. Luft.
10.10-10.30 Naturvetenskapligt maga-
sin. Gymn. Färg.
12.20-12.40 Svenska i 4an: Resan till
sommar, åk 4.
12.45-13.05 Djurens livsrum. 1. Låt
den leva! Mellanstadiet. Färg.
16.30-17.00 Halvfem. När lejonet var
sjukt. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Kolla kolla. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Safari - sju svenskar program
från Tanzania. Textat. Färg.
20.05 Jennie, Lady Randolph Church-
ill. Färg.
I rollerna: Lee Remick, Ronald Pic-
kupp, Cyril Luckham, Rachel
Kempton, Dan O'Herlihy, Helen
Horton m fl.
21.00 Aktueilt, väder.

21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 Sportextra.

TELEVISION 2

Dagrepis:
15.30-16.20 Melissa. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Vilse i pannkakan. 9. Rädda sig
den som kan. Färg.
17.45-18.00 Stig Claesson "Slas" be-
rättar för barn.
18.30-19.00 Den ändlösa foten. Histo-
rien om hjulet. Textat. Einar Linde.
Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Tidabild - Berndt Ahlqvist,
Olle Stenholm och Peter Werner.
Färg.
20.30 Oscar Peterson med gästen Ber-
nie Senensky. Färg.
20.55 Auslagstavlan. Färg.
21.00 Filmkrönika - Nils-Petter
Sundgren. Färg.
21.35 Kvällsöppet - Åke Wilhelm-
son. Färg.
22.30-22.35 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
10.00 Switch on 3, åk 3.
10.10-10.35 Chenskasånger. Färg.
12.00-12.15 Teknik i vardagslivet, åk
2-3. 1. Luft.
12.20-12.35 Musik 3, åk 3.
12.45-13.05 Människan och naturen,
åk 4. 3. Sturup före och efter.
13.10-13.35 Vår bild av världen, åk 6.
3. Jordan, en planet i förvandling.
Färg.
16.30-17.00 Halvfem. Hunden och
barnen. Jätteormar. Färg.
17.25 Tapahumia. Aktueilt magasin
för finskpråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Öngötning för örnen - en
joddlångfilm i Tensta, Stockholms
Middelssexett, en flaskvals samt
en hel del vatten. Färg.
18.30 Våj kurs! Färg.
18.30 Sveriges magasin. Direktsän-
ding från Eskilstuna Folkets Park.
Färg.
19.30 Stora Alvaret på Öland - den
blommande stäppen. Ett program av
Boris Engström, med text av Gun-
nar Brusewitz. Färg.
20.00 Sveriges mest speaker. Porträtt
av journalistspionjären Gunnar
Skoglund.
20.50 Vårdrädet - en modern fabel.
Färg.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.15 Kraschen. Engelsk lång-
film från 1967. Regi: Joseph Losey.
I rollerna: Dirk Bogarde, Stanley
Baker, Jacqueline Sassard, Michael
York, Vivien Merchant, Delphine
Seyrig m fl. Färg.

TELEVISION 2

Dagrepis:
15.30-16.30 ca Kvällsöppet. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Vilse i pannkakan. 10. Festen.
Färg.
17.45 Stig Claesson "Slas" berättar
för barn.
18.00 Den förtrollade kofferten.
Äventyrsserie från Kanada. 1. Kol-
fersten. Färg.
18.15 ca Turandot - tecknad saga.
Färg.
18.30-19.30 Hem till gården. Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Svenska ords saga - rundvand-
ring på Svenska Ord-museet i Rey-
kjavik. 1. Förhistoriska samling-
arna. Färg.
21.00 Fredagsdeckaren: Melissa -
engelsk serie. Färg.
2. Polisen tror att Guy Foster har
mördat sin hustru Melissa för att
han upptäckt att hon har ett förhå-
llande med en annan man.
I rollerna: Peter Barkworth, Joan
Benham, Ronald Fraser, Philip Voss
och Lyndon Brook.
21.50 Frihetskriget - inbördeskriget
- skildring med stillbilder och ar-
kivfilmer från Finland 1918.
22.30-22.35 TV-nytt, väder.